БІБЛІОТЕЧНИЙ ЖУРНАЛ.

Орган Співробітників
Всенародньої Бібліотеки України
при У.А.Н.

ч. 8-10.

Київ, 1925 р.
Видруковано в Грудні на машинці
в 5-ти примірниках.

О Г Л А В.

I.

II.

- : - : - : - : - : - : -

БІБЛІОТЕЧНИЙ

ЖУРНАЛ.

Орган співробітників Всенародньої Бібліотеки України при Всеукраїн. Академії Наук.

Серпень-Жовтень 1925р.

ч. 8-10.

- : - : - : - : - : - : - : - : - : - : - : - : - : - : - : -

С. Р—ий

Нарис з історії книги на Україні.

Московські стародруки на Чернігівщині.

Питання про рух книжок старого друку з Московії на Вкраїну належить до питань цілком нових, недосліджених, що до їх ще майже й не доторкалась рука бібліографа-дослідника й робота в цьому напрямкові нашого книгознавства майже й не починалась. Явище це цілком зрозуміле, бо "книжку у нас, як влучно спостерігає один з дослідників книжного руху в старі часи взагалі, студіювали переважно з боку глибочини її ідеї, а не з боку широчини її розповсюдження серед маси, що її читає" х/ - по-перше, матеріял, що безпосередне стосується до з'ясовування цього питання, не сприяє дослідникові через свою занадто велику розпорошеність, а по-друге - дріб'язковість, точніш непомітність. Коли такий стан нашого стародруку взагалі, то стародруку вжитку церковного тим більш, не дивлячись на те, що матеріял, і в кількості порівнюючи досить значній, звичайно, шляхом уважно-марудної праці, можливо все ж таки вишукати по наших старих календарях певної місцевости, по пам'ятних книжках тієї чи иншої єпархії, "Епархіальних вѣдомостях" чи "Извѣстіях", по історично-статистичних описах деяких з єпархій, може й не надто докладних, не зовсім уважно оброблених, адже таких, що дають чимало відомостей про книж-

---

х/ И.А.Шляпкинъ. Св.Димитрій Ростовскій и его время. Спб. 1891. Стр.118.

ки по церквах України.

Коли поставити це питання й навпаки - про рух наших стародруків на Московську терню, виявиться, що й цю справу теж тільки що порушено. Перший крок щоб освітлити це питання зробив П.Д.Чечулін у "Бібліографові" 1888-го року x/; більш докладні відомості в приводу руху наших стародруків по Московії, повні внутрішнього інтересу що до заповітрення новими ідеями напів дикунської Московії ХУІІ-го сторіччя, дає И.Шляпкин на стор. 118-133 тільки що зазначеного свого досліду. Він власне й є перша спроба вирішити це занадто інтересне питання, що його, на думку автора, "остаточно здійснити можна лише тоді, коли вилучити всі данні з докладних описів всіх манастирів і всіх писарських книг, що одній людині над силу".

Московський стародрук, що з початку й у себе був явищем трохи не дивовижним, Україні був майже не знайомий xx/, потреби в ньому вона не відчувала, бо Україна ж, а не Московія вела перед що до справи друкарської, Україна ж несла світ знання до московитів, які ще довго перебували у нас в "стані учнях". Як відомо це була ціла доба занадто інтересних духово-освітних взаємовідносин між Москвою й Україною, коли на чолі їх стояв наш стародрук, що був різноманітніший, змістовніший, барвистіший, ошатніший порівнюючи з стародруком московським і що його вимоги самого життя невпинно-настирливо просували на Московію. Інтерес цієї доби, на нашу думку, й міститься переважно в боротьбі двох течій, так би мовити, течії влади, уряду, що заповітрені були суто негативними, погордо-презирливими

---

x/стор. 350, 373.

xx/На Чернігівщині, напр., й стародруків московських першої чверти ХУІІ-го сторіччя знаходимо лише чотири: три евангелії /1607-го р., 1611-го й 1614-го років/ і вказівку на мінії 1618-го року. І зовсім нема видань кінця ХУІ-го стор.

поглядами на "черкасчиЕк" загалі й течії більш-менш свідомої людности, того життевого загалу, що він кує, плекає й підносить життя людини на вищий ступінь існування розумного створіння. Цим сполученням заборон, утисків, переслідувань нашого стародруку з боку вищої влади церковної з певними полекшеннями, ухилами в бік вимог життя й позначається перша доба історії нашого стародруку на Москві, що почалась прилюдним автодафе 60-тьох примірників Учительного Євангелія Кирила Транквиліона-Ставровецького, продовжувалась утисками особливо за часів патр. Иоакима /1673-1690/ й закінчилась пляномірно-ворожими заходами проти нашого стародруку Петра Першого. Але боротися з вимогами життя було владі Московії над силу: просування нашого стародруку сюди, почавши свій рух з маленького, ледве помітного струмочка, по волі набуває сили й значіння, викликає серед більш менш свідомих московитів пошану до себе, їм цікавляться, намагаються придбати, прочитати, навіть думки свої з приводу його висловити.х/ Шляхом подарунків від авторів, навмисної купівлі, зчаста таємної, окремого переписування під впливом особистого зацікавлення стародрукарський наш струмачок на Московії перетворюється на глибоку, розлогу річку з численними допливами.

Але щоб не зійти з нашої дороги, мусимо зазначити, що вказівки до цього важливого питання дає, крім И.Шляпкина /стор.72-133/ хх/, ще В. Эйнгорн - "Книги кіевской и львовской печати въ Москвѣ въ третьѣ четверть ХУІІв.". "Книговѣдѣніе", 1894г., кн. ІХ-Х; і О.Огоновський - "История литературы русской" ч.І Львів 1887, силу-силенну матеріялу можна набути також з відомого досліду К.Харламповича.

х/ див. К.Харлампович - стор. 449 і далі.

хх/ це - власне уважно складений хронологічний показчик книжкам і рукописам, що рясно засіяли Московію, протоптавшись сюди з Польщі, Литви, Білої Руси, України.-

. Але з упливом часу, з повільним скасуванням самого внутрішнього змісту підстав сполучення України з Московією /"рівної з рівною"/, з занедбанням "пунктів Хмельницького", особливо ж з часів скасування незалежности церкви нашої /1686р./, через централізаційні заходи Петра Першого та Катерини Другої малюнок різко й рішуче одмінюється. Вищі шари духовенства, що спочатку "скоріш смерть приняти погоджувались, ніж митрополита з Москви"x/, - зараз добре коли лише звичайною байдужістю до малоутности батьківщини своєї проминяті, а не ницим плазуванням перед Москвою, гетьман з військовою старшиною, пригноблені й приголомшені прикрими спогадами й наслідками "шведської інкурсії" й зв'язаними з нею подіями, справою П.Полуботка, загальною тактикою "лисячого хвоста й звірячих зубів" що до України Катерини Другої мусять мовчки коритись. Дійсність по-волі, по-троху, самим ходом подій сприяла утворенню нової інтересної постаті українця, що замість кунтуша натяг віцмундір, шапку перемінив на ориль, підбритий чуб на штучну косу, козацьку шаблю на куцу шпагу.

Звичайно, книжка - цей споконвічний чуйний барометр політично-громадських настроїв, великий чинник культурного впливу, знаряддя думки людської глибоко відчула на собі особливості цієї доби. Утиски друкованого на Вкраїні слова стають систематичніш, пляномірніш, настирливіш. Коливанням і ваганням нема вже місця. Панує сама сувора дійсність, що відбивається й на нашому стародрукові й впливає також на настрій мешканця, що раніш охоче, при нагоді, під час потреби, набував його просто, без підозріння й заповзятости.

---

x/ С.Соловьевъ. Исторія Россіи, т.XI ст. 210.Спб.1861.

Спробуємо загальними штрихами накреслити етапи цих утисків, вплив їх на мешканця України, и в з"язку з цим позначити ті шляхи, що ими йшли - простували до нас стародруки з Московії.

В історії письменства взагалі, в історії друкованого слова у нас зокрема доба Петра Першого має де-кілька надто інтересних років. Нагадаємо насамперед рік 1701-ий. Цього року роздратованість його дуже частими памфлетами підказала йому відомий указ про заборону всім взагалі ченцям писати по кельях щонебудь, мати атрамент і папір: "монахи въ кельяхъ никаковыхъ писемъ писати власти не имѣютъ, чернилъ и бумаги въ кельяхъ имѣти да не будутъ, но въ трапезѣ опредѣленное мѣсто для писанія будетъ - и то съ позволенія начальнаго".x/ це перші кайдани загальної вільної думки. Далі утиски безпосередне стосуються України. Од 1720-го року 5-го жовтня и 22-го грудня маємо укази такі:

I/"въ Кіево-Печерской и Черниговской типографіяхъ вновь книгъ никакихъ, кромѣ церковныхъ прежнихъ изданій, не печатать, да и оныя церковныя старыя книги для совершеннаго согласія съ великороссійскими такими же церковными книгами справливать прежде печати, дабы никакой розни и особливаго нарѣчія во оныхъ не было; другихъ же никакихъ книгъ ни прежнихъ ни новыхъ изданій, не объявя объ оныхъ въ Духовной Коллегіи и не взявъ отъ оной позволенія, не печатать, дабы не могло въ такихъ книгахъ никакой церквѣ восточной противности и съ великороссійскою печатію несогласія произойти"...xx/

2/22-го грудня гетьман Скоропадський одержав указ царський, що забороняв продавати книжки політичного и історичного змісту друковані без дозволу Духовної Колегії Київською Печерською и Чернігівською друкарнями; звелено їх негайно конфіскувати на випадок появи їх з метою продажу.xxx/

Мимоволі тутечки пригадується и ще один указ од 26 грудня тогож року. Мабуть і це розпорядження Катерина Друга згадала, коли, при нагоді, з їдкою глузливістю з приводу раптового жужмом переведення реформ Петром, висловила свою думку:

---

x/П.С.З. IУ, №1835. Скабичевскій. Очерки исторіи русской цензуры. Спб. 1892, стр. 4.
xx/ Проф. Н.Петровъ. Акты и документы, относящіеся къ исторіи Кіевской Академіи /1762-1796/ т.У. стр. 164.
xxx/ К.Харламповичъ. Малороссійское вліяніе на великороссійскую церковную жизнь. Казань, 1914, стр. 787 прим. 8.

"він і сам добре не знав які реформи слід перевести, яких слід уникнути"...

"Во всѣхъ монастыряхъ, читаемо ми в цьому указі, обрѣтающихся в россійскомъ государствѣ, осмотрѣть и забрать древнія жалованныя грамоты и другія курьезныя письма оригинальныя, также книги историческія, рукописныя и печатныя, какія гдѣ потребныя къ извѣстію найдутся" ...x/

Катедра Київська що одержала про цей указ губернаторське повідомлення, мала окремого виконавця цього розпорядження: з метою прискорити справу оповіщення, до Київа надіслано було "раитара" Гр.Бершова. Він мав "подорожню" и указ "Катедри Киевской о собраніи древнихъ жалованныхъ грамотъ и другихъ куріозныхъ оригинальныхъ писемъ и книгъ историчнихъ, рукописныхъ и печатныхъ, какие, гдѣ суть, собравъ прислать въ Кіево-губерскую канцелярію", його повинні були настоятелі манастирів "вскорѣ угостивши", "як найскорѣй", не медля и мало", задовольнити утриманням і підводою до найближчого пункту. Під погрозою штрафа и "непобладжного безотпустного наказанія аще кто умедлит мусили о.о. ігумени присилати всі ці скарби "через нарочного свого законника честного и знатного всяк з свого монастира наибардзо в канцелярию", звідки іх надсилатимуть "до канцелярии Правительствующого Сената"xx/. Як в межах України виконано цей указ, що саме і в якій кількості було зібрано, які наслідки цього раптово-несподіванного розпорядження - нічогісінько не відомо... Напевне ті стародруки наші, що іх більш-менш можна було вважати за твір історичний, вилучено старанно, як і рукописи: и доба була суворо-жорстока взагалі, и указ Катедри спонукав "як наискорѣи мощно монаршии премощнѣйшии указъ исполнячи, вѣрно и ненарушимо по-

---

x/П.С.З. №3693 С.Соловьевъ. Исторія Россіи съ древнѣйшихъ временъ. т.XУI стр. 3I7.

xx/ Кіевская Старина I89I-и годъ, кн. 7.

виnаходити " ... понеже сие дѣло есть монаршое"...

Наочно може переконати нас у цім лиха пригода, що скоїлась 1724-го року в Чернігівській друкарні. На підставі указу 1720-го року Синод 31-го серпня 1721-го року, з свого боку видав указ, що нові видання старих церковних книжок друкарень Києво-Печерської и Чернігівської лише тоді ишли на продаж, коли до Синоду надсилатимуться два примірники з метою порівняння, "чтобы розни и особаго нарѣчія никакого не было". Керуючий Чернігівською друкарнею не виконав цього указу Синода - його оштрафовано на тисячу карбованців, а друкарське майно й приладдя забрато до Московської друкарні. Того ж року також карою /штрафом на 1000 карб./ покарано и Лаврську друкарню за надрукування тамечки без дозволу Москви Тріодь, що її тотожність тексту засвідчив архимандрит.

1727-го року Печерський намісник Роман Копа, коли підніс цареві де-що з місцевих святощів і видань, просив дозволити друкувати и продавати, уникаючи Петербурзької й Московської тяганини, ті книжки, що раніш Лавра друкувала и без заборони торгувала їми. На це відповідь дано таку: Новий Заповіт Лаврського друку 1727-го року, що тотожність його з друкованним у Москві 1725-го року, засвідчено - вільно продавати нарівні з иншими перевіреними на Москві виданнями, всі ж инші книжки, нехай вони навіть однісіньку "передмову до чительника" окрему матимуть неодмінно надсилати на перевірку, по два примірники, до Синоду. Не забудемо, до речи, і тієї пригоди, що за рік перед цим трапилась з складеним митроп. І.Кроковським акафістом вкм.Варварі: надрукувати його в Лаврі було дозволено, але виключно з умовою перекласти "на великороссійское нарѣчіе". Лаврська друкарня здавна задовольняла потребу людности в календарях друкуючи перекладені польські календари. Прискіпавшись до змісту цих календарів /" марних, неправдивих, нікчемних через астрологічні брехеньки, богоборні и безвірні, що йдуть всупереч з ідеєю Промисла Божого "... /доглилве око Москові взя-

ло під свій захист Господа Бога и виголовило сувору догану Лаврі /1735-го року/. "це була велика моральна поразка ідейно-релігійному впливу лаври и науки" на думку відомого дослідника нашого впливу культурного х/ Одночасно Москва старанно охороняє навіть од цих вигеблюваних наших книжок свою людність, вважаючи їх і в цьому вигляді заповітреними: маємо два укази Синоду /1730-го и 1735-го р.р./ чернігівській друкарні, що їми дається дозвіл на друкування тутечки книжок лише "для удовольствованія токмо тамошнихъ людей". х/

Тому що указів центру майже однаковісінького з наведеними вище ще є чи мало, ми обмежуємось лише простим їх переліком, беручи їх з такого суто правдивого джерела, як Н.Петровъ. хх/

З наказу Синоду 21-го вересня 1755-го року Лавра повинна переробити на Московський кшталт "Четьи Минеи" Дм.Ростовського и Печерського Патерика. Листопаду 9-го 1766-го року "обстоятельно предписано" тій ж Лаврі "чтобы впредь в типографіи тая Лаври печатать и на продажу употреблять одни тѣ книги, которыя въ Московской типографіи съ аппробаціи Св.Синода печатаються".

Не звертаючи уваги на те, що букварі московського друку через незрозумілість свою ходу серед українського люду не мають, дозволу видрукувати наші букварі Лаврі не дають /1769-го р./. Гавриїл Кременецький, мітрополіт Київський, 7-го травня 1775-го року одержав указ Синоду такого змісту: "чтобъ несходственныхъ съ восходящими изъ Московской типографіи книгами

х/К.Харламповичъ. Малороссійское вліяніе на великорусскую церковную жизнь. Казань 1914. стр.788, прим.3.

хх/Акти.. т.ІІ стр.163 ; т.У стр.165 ; т. ІУ стр.196-197 ; т. У стр. 166.

въ народъ выпускаемо не было ... и ни въ чемъ ни малъйшей разности не было... что же касается до издаваемыхъ вновь книгъ, то оныя исправя, не печатая, прежде присылать къ разсмотрѣнію и аппробаціи въ Св.Синодъ непремѣнно".

Того ж саме вимагає указ Синоду 1786-го року и од мітрополіта Самуїла Миславського - " въ томъ имѣть наикрѣпчайше смотрѣніе, чтобы никакой розни и прибавки и въ слогѣ рѣчей перемѣны отнюдь не было"..

Коли сполучити враження од загальних централістських заходів на мешканця України цієї доби з враженням од цілої низки тіяк и що наведених фактів з сумного життя нашого стародруку - матимемо яскравий малюнок з історії книжки нашої на Вкраїні на протязі ХУІІІ-го сторіччя. Невпинно-дошкульні заходи ці мусили звичайному українському мешканцеві прищепити той пагонець підозріння и безкритичної заповзятости, що їми хворіла Московія, лихим оком поглядаючи на наші культурні скарби. Тому не дивно, що своя рідна книжка, остільки люба й приваблююча в попередні часи, тепер ніби запорошується легенським пилом заповітреного недовір"я и ляку перед цією нівелюючою міццю Московії. Ось чому цей українській мешканець тепер і не від того, щоб придбали евангеліє або мінію чи тріодь, не лише в Києві або в Чернігові, а и там, далеко, в Москві, аби, по приказці, "лихо було тихо".

II.

Спробуємо відповісти на такі запитання що до історії Московського стародруку на терні України: а/ яким саме шляхом просувався цей стародрук до церковного вжитку в межах Чернігівщини, б/ з якого часу можна помітити цей рух, чи набуває він значіння особливої ваги и коли саме, в/ які саме шари людности купують московський церковний стародрук, постачають - офірують його.

Найдавніший шлях, що їм докотилась певна кількість стародруків з Москви до Чернігівщини, був шлях, про значіння якого находимо вказівки у цітованім не раз творі К.Харламповича.

Московія здавна знала так званих "просителей милостыни" з різних сусідніх країн. Це були переважно ченці вбогих манастирів тієї бурхливо-неспокійної доби, що позначалась вона шаблею та багнетом, гарматою та рушницею, пожежами, голоднечами, пошестями. Допомога грішми инколи, а головним чином різними речами церковно-богослужбового вжитку, також і книжками свого друку, сприяла тому, що стародруки з Москви просуваються майже з кінця ХУІ-го сторіччя не тільки до будь-якого манастиря Чернігівщини чи Полтавщини, але ми їх подибуємо навіть і по манастирях далекої Вільні, не кажучи вже про манастирі вбогої Білої Русі. Це, так би мовити, перші заиди, чужинці, захожі по за межами власне Московії и, на нашу думку, стародруки Московського походження кінця ХУІ-го и першої чверти ХУІІ-го стор., що їх мали наші принаймні прикордонні з Московією манастири, набуті саме цим засобом обдаровування з ласки того чи иншого Московського царя. Занадто не часто вони мали напис - свідоцтво про своє походження, про свою історію появи тут, бо умови часу того не сприяли навіть коротеньким нотаткам де-небудь на палятурці чи по боках перших аркушів, а безжальний час звичайно не назавжди міг заберігти спогади про історію того чи иншого стародруку. Завчасна перевірка церковно-богослужбових стародруків таких манастирів Полтавщини, як Густинський на Прилуччині, Мгарський на Лубенщині, Ладинський за 10 в. од Густинського, звідки зчаста гуртом ишли ченці на Москву за милостинею, здається ствердила б цю нашу думку; як стверджує її и дослід цих стародруків по де-яких манастирях Чернігівщини, що ченці їх теж не раз бували на Москві. х/

х/Стародруки Московії, що їх заберігали манастири Чернігівщини, ми маємо на думці присвятити окремий начерк.

Але ишов час, одмінялось політичне и громадянське життя, одмінялись і шляхи - засоби, що іми просувався стародрук на Вкраїну Свої друкарні цілком задовольняють і релігіині заклади и приватних читачів. Иноли, при нагоді, коли трапляеться в тій чи иншій справі ченцю вищого рангу - єпископові чи архимандриту, гетьманові чи полковнику якому завітати до Москви, набуває він тамечки до церкви рідного міста, села, манастиря друковану офіру більш-менш виразну,наочну, довічну, що навіть і безжальний час її милує, частіш за все Євангеліє, чим можна було б простіш до Бога наблизитись, ласку його придбати и спогади по собі у нащадків залишити. Звідци великого формату евангелії. Ошатні, зчаста чудово оздоблені виллятими із золота чи срібла виявленнями Христа /Розпяття або Воскресіння/, евангелістів, рясно обсипані цінними камінцями, обтягнені коштовним оксамитом зеленого або малинового коліру вони и важуть чимало - иноді пудів півтора--два з гаком. x/

Такий другий шлях, скоріш стежечка, якою ишов до нас з Москви стародрук. це, так би мовити, стародрук випадкової , приватної ініціятиви на основі сучасного офірникові релігийного світогляді. Для дослідника - найкоштовніший: має більш чи менш докладні написи, нотатки що відбивають не тільки особистість офірника, а иноді й цілу добу.

У церкві Покровській с.Великої Веси на Городнищині переховується Тріодь постова 1724-го року з написом, що в його епічнім спокою відчувається радість визволення в"язня далекої и жорстоко-суворої фортеці Петропавловської....

"Тріодь постную купиль я Иван Янушевичь,писарь полковий черниговский, въ Москвѣ 1725г.февраля 25 дня по моему обѣщанію, получивши свободу изъ Петербурга, въ котории взять будучи до замку и съ полковникомъ черниговскимъ Павломъ Полуботкомъ и съ старшиною енеральною сиделемъ въ оном подъ карауломъ пятнадцать мѣсяцей ;а даль я за сію книгу въ Московской типографіи три рубля, три алтына и двѣ деньги - отдаль сію книгу до храму Покрова Богородицы в селѣ моемъ Великой Веси обрѣтаючогося".

---

x/ Миколаївської церкви м. Погару на Стародубовщині /аршин завдовжки, 2 пуди ваги/, Пречистенської церкви м.Ніжена /І 1/2 пуди ваги/.

Ще більш інтересна пам"ятка Воскресенської ц. м.Батурина, що нагадує нам сумну долю останнього судді Запорожжа Павла Флоровича Головатого x/. На палятурці Євангелія в аркуш великого формату 1771-го року вирізано:

"сіе евангеліе коштомъ Павла Флоровича Головатого, козака Сѣчи запорожской, стараніемъ же іерея Варлаама и Д.М.А. искуствомъ мастера Ивана Барановского в Москвѣ 1775 года, сентября 1 дня"..

Які думки - мрії спонукнули останнього суддю на цю офіру. Сум-жаль за незабутнім минулим Запорожжа, що його ось-ось зруйновано /[redacted]липень 1775-го року/. Почуття власних провин, що так яскраво йому змалював ієрей Варлаам "своїм стараніем" - інтересний зразок ще одного шляху просування до нас стародруку з Москви - бажання спокутати ці провини..

Отжеж одночасно з таким рухом до нас церковного стародруку існує рух і зовсім иншого гатунку, примусового, під певним тисненням. Це - шлях національно-релігійної зневаги, не тільки дратуючий, але й болючевразливий тому, що його перші кроки помітити можна ще тоді, коли свідомість особливости політичної, церковної, побутової, свідомість національної нашої окремішности була, як не серед маси, то принаймні в середніх шарах української людности. Коли 1686-го року всіма правдами й неправдами було обібрано улюбленця Москові, свата гетьмана Самойловича, кн. Гедеона Четвертинського за мітрополіта, ображене духовенство склало інтересну протестацію, де, між иншим, в цілій низці централістсько-русифікаційних заходів проти нашої церкви підкреслює також і цей примусовий шлях розповсюдження церковно-богослужбових книжок Московського друку в межах України xx/. На цей шлях стає, звичайно, під без-

---

x/ "Перед тим 1790 р. вмер суддя Павло Головатий, у Сибіру, в манастирі Тобольськім"... М.Грушевський. Ілюстровна історія України. Київ-Львів 1912 стор.505.

xx/..."книги наші Київські скасовано, а наслано московські"... Арх. Ю.З. России ч.І т.У ст. 60-61.

посередніми тисненням центру й місцева церковна влада в особі митрополіта Рафаїла Заборовського 1735-го року. З огляду на те, що по церквах Київської епархії книжки церковного вжитку "давного изданія разныхъ в Малой Россіи или въ Польской державѣ печатеи, в которих многія непорядки и мнѣніе Римское в священнослуженіи содержаться, въ многих ц.ц. приходских, а в нѣкоторих и монастирѣх надлежащих и потребних книг Миней двенадцатимѣсячных Великороссійского типу рѣдко, но и Трафологионов нѣт, а хочая гдѣ и имѣются Трофологи, то и тѣ неисправного типу, да и зѣло обветшаліе... великороссійских же справних служебников мало какия ц.ц. имѣют, зачим непорядочно и неоднакоѣніе бивает отправляется... учинить ревизѣю"... Наприкінці указу "без отлагательства архіерейско накрѣпко повелѣваем... денегъ с казни церковной , а буде гдѣ не имѣется церковних, то з священических собственних 10 рублів на Трафолой, а на служебник нового издания печерского 3 рублі... прислать к нам в катедру для покупки показаних книг в Печерской типографіи порядочно вновь напечатаних"хх/...

Таким чином Московський стародрук, що його сама Лавра мусила вигемблювати на взірець Московського, простіш сказати - "друге видання Московське", влада зобов'язує придбати за всяку ціну, до витрати пан-отцем власних коштів. Цим розпорядженням , натурально, думку пан-отця, титара, цілого навіть колективу вірних запопадливо повертали у бік Москви де людей певної ідеї "вмѣсто Евангелія огнемъ просвѣщають, вмѣсто Апостола кнутомъ учать"ххх/ , але культуру якої слід Україні засвоїти.

Інтересно простежити наслідки цього указу. Ми вже зауважили, що як раз саме цього року, навіть того-ж 1-го вересня,

---

хх/Кіевская Старина 190. г. кн. IX /Д/.

ххх/ И.Шляпкинъ. Св. Димитрій Ростовскій и его время. Ст.235.

що їм помічено указ з Катедри, обірано стародруки віленські й львівські од усіх церков м. Борзни, як про це свідчить арх. Філарет. Не забудьмо, що до тієї ж Київської архієпіскопії належали також округи Козелецька, Ніженська й ціла низка манастирів /Максаковський, Батуринський, Петропавловський, Глуховський/, звідки теж мабуть чимало чого було вилучено, бо стародруків з Вільни й Львова тут немає де зовсім, а де їх надто не часто можна знайти.

- : - : - : - : - : - : - : - : -

М. Ясинський.

Українська книжка як поняття.

В звязку з українізацією в бібліотечній і бібліографичній літературі почали все більш і частіш згадувати про ролю й значіння української книжки. Для нас ясно в цьому культурно-політичному процесі виключне значіння української книжки. Але ми не знаходимо виразного визначення змісту поняття - українська книга. Потреба ж визначити його не обмежується одною українознавчою методологією. Це питання що-денної практики робітників книги. Крім того певна сталість в розумінні - що є українська книжка - потрібна й в загальному нашому культурному побуті. Як на приклад, до чого може привадити брак чіткої українознавчої термінології, можу вказати на листування між Харковом і Ленінградом, про яке росповідає на сторінках "Нової Книги" /ч.4-6. 1925/. М.Яловий. В Ленінграді де за царських часів зібрано було значну кількість українознавчих рукописів, між ними й де-які рукописні п'єси російською мовою В.Винниченка. До Ленінгра-

ду було командіровано спеціяльного посланця від Наркомосвіти УРСР, якому було доручено одержати згадані рукописи. В дорученні було названо ці рукописи українськими. Директор бібліотеки, в якій находяться ці рукописи, не погодився видати п"еси російською мовою Винниченка, цілком слушно зауваживши, що то не є українські рукописи.

Нам не відомо, до чого фактично прийшли ті що змагались, маючи в своєму розпорядженні таку невиразну термінологію, але для нас цілком ясно, що залишати й надалі в науці і в практиці хаос що до вживання ріжних українознавчих понять, який ми зустрічаємо навіть в наших книгознавчих виданнях, неприпустимо. Нехай не можна установити назавжди якесь певне поняття з одним змістом, але ж не можна залишатись при такому стані, коли для визначення одного якогось змісту вживають ріжні поняття, що мають свій окремий зміст, або вживають одно поняття, яке не має двох різних значінь.

Яку ж книжку звати українською.

Щоб відповісти на це запитання, зупинимось коротенько на тому матеріялі, який дає нам наша книгознавча періодична література, далі звернемось до инших народів, принаймні де-яких, і поглянемо, які вирази вони вживають відповідно до нашого - українська книжка - і нарешті проаналізуємо саме слово - книга.

Спочатку про українську книгознавчу періодичну літературу. Починаючи від Полтавського "Книжного бюлетеня" й "Книгаря", переходячи до "Книжного вістника", "Книги" харьківської, "Голосу друку", "Книги" й "Книжки", а також "Українського Книгознавства" закордонних й кінчаючи "Новою книгою" й "Бібліологичними Вістями" - ми не знаходимо чого-сь подібного до аналізу поняття - українська книжка. Фактично вживаються ріжні вислови: "наша література", "наше друковане слово", "українська книжка взагалі й чиста українська література", "книжки на ук-

раїнськ и мові","книжки українською мовою", "по українськи". Це з одного боку. З другого - українською звуть українознавчу книжку /С.Панові - Книгарь,ч.5 і 20, а також П.Рулін - Бібліог.Вісти, ч.І-2, 1925, в тому місці, де він говорить про "українську бібліографію", хоч по-суті треба було б говорити про українознавчу бібліографію/. Разом з цими невиразними висловами вже в "Книгарі" в статтях С.О. Єфремова,Ю.О.Меженка, Ол.Саліковського зустрічаємо назву українська книжка виключно для книжок, що виходять українською мовою. /Книгарь чч. 5, 22, 23-24. 29-31/. В наші часи таке розуміння української книжки теж чим далі набуває горожанства, але можемо в одному з останніх чисел "Нової Книги" /згадане вже ч. 4-6/ тричи зустрінути вислів - українська книжка і кожного разу в иншому розумінні. С.Пилипенко за українську вважає книжку українською мовою, Д.А.Баліка - книжку, що вийшла на Україні /порівняй ст.В.Ігнатієнка в "Книзі" Х. 1923, №3 /, про статтю М.Ялового ми вже згадували. Така розбіжність думок, що до поняття, яке здається наче таким ясним. як же в инших народів. Що розуміють росіяне, коли кажуть "русская книга". який обсяг поняття "Ksiazka Polska". Що розуміють німці в своєму "das Deutsche Buch". Щоб схарактиризувати думку росіян візьмемо каталоги "Русского Отдела" міжнародньої Книжної виставки в Лейпцігу 1914 р. і в Флоренції 1922р. В першому, що складався за царських часів, за "русскую" вважали всяку книжку, що вийшла на території тодішньої Росії і крім того книжки,що, хоч і вийшли в Галичині,але мовою, як здавалось тоді росіянам, руською, напр.,львівський Апостол 1574 р. видання. У Флоренції в 1922р. картина вже инша. "Русскую книжку" вважають виключно російською мовою, коли не рахувати прикладів друку

на сурогатах: "Вістей" Одеських та "Зорьок" Білоруських. Що до поляків, то, судячи по їх бібліографичному виданню "Przewodnik Bibliograficzny", вони не вживають виразу "Polska Książka" для иншої книжки, крім тої, що вийшла польською мовою. Поляки, коли говорять про книжки російські, еврейські, українські, розуміють книжки россійською мовою, еврейською, українською. Тепер про німців. На тій же лейпцігській виставці в 1914 р. німці, коли виставляли "Deutsches Buchgewerbe" то показували книжки німецького виробництва, то б то виключно німецькою мовою, незалежно від місця видання /Amtlicher Katalog internationale Ausstelung für Buchgewerbe und Grafik. Leipzig. 1914/. В 1924р. ми зустрічаемо в німецькій практиці вже що-сь инше. За "Das Deutsche Buch" вважається книжка, що вийшла на території Німеччини, незалежно якою мовою. Нам трудно було о шукати причини, чому в наші часи німці так широко розуміють поняття "Das D. Buch" - /Див. Das Deutsche Buch. Monatschrift Leipzig. 1924/. Оскільки все ж цього широкого розуміння німці не завжди додержують /Див. Literarisches Zentralblatt/, нам здавалось би доцільним не робити якіхось висновків що до сучасної німецької практики. Инша річ практика польська й російська. Цікаво підкреслити той факт, що й поляки, й росіяне, хоч живуть в ріжних політично-соціяльних умовах, точно й однаково визначають назву книжки в залежности від мови книжки. Для росіян в наші часи, як ми бачили, "русская книга", то книжка російською мовою. Те ж що до польської, української і всякої иншої книжки. Поляки визначають той же предмет за тим же методом. В чому тут річ. Що до росіян, причина для нас ясна. В умовах СРСР нема місця, щоб на підставі права можна було переводити національну нівеляцію. Нема місця також і для великодержавної термінології типу царських часів. Польська практика теж до певної міри ясна. Свою великодержавність поляки охоче демонстрували б, але фактично її державність далеко ще не міцна й не визнана за міцну иншими культурами, що мають місце в її межах. З другого боку тут помітна певна традиція від

тих часів, коли найбільш реальним було визначення за польську книжку тої, що виходила польською мовою, як і еврейської, чи української в залежности, якою мовою ці книжки виходили.

Як же бути на Україні. Який приклад для нас найбільш підходить. Ясно що не великодержавний прінціп царської Росії повинен визначити обсяг поняття "української книги" не кожну книжку, що виходить на терені УРСР ми можемо звати українською, а тільки ту, що мовою своєю є українська. Ми меньше чим хто инший можемо посилатись і на нашу культурну перевагу над нацменшостями України і тому повинні точно обмежити поняття - українська книжка - книжками, що виходять українською мовою.

Цьому не протирічить і етімологична природа слова - книга. За думкою Міккola, що її поділяють тепер і инші авторитетні мовознавці, слово книга запозичене з асирійського "Кunukku", і значить "печатка", "знак" /зовнішній/. /М.Куфаев - Книга, як поняття - К.УНІК.1925, 5 ст./. Отже те, що в першу чергу опреділює книгу, як українську, чи иншу, є що-сь зовнішне, а таким очевидно и є літери тої мови, якою видано книжку. Виходить, згідно цій етімологичній теорії, за українську книжку слід вважати ту, яку видано українськими "знаками", тоото українською мовою.

Що ж до инших висловів: українознавча книжка, краезнавча, ucrainica, книжка на Україні, то про перші три ми говоримо в иншому місці, а четвертий не потрібує поянснень. Його й слід вживати завжди, коли говорять про роботу з книгою, що виходить тепер на Україні, незалежно якого змісту и якою мовою.

- : - : - : - : - : - . -

Н.К.

В справі опрацьовання цінних для відд.Україніка бібліотек.

/ До обговорення /.

. Наша бібліотека має чимало цінних, як з українознавчого боку, так і великою кількість раритетів, книжних зіброк. це - бібліотека Старої Громади, Київської "Просвіти", В.Науменка, В.Степаненка, Ів.Стешенка та инші. Про цінність старогромадської бібліотеки в нас уже говорилось /див. В.Науменко.Старогромадська бібліотека. Книжний Вістник, кн.I, стр.53-58, та Л.Б. Бібліотека старої Громади. Бібліотечний журнал ч.I/. Тепер слід коротенько нагадати про инші бібліотеки.

Бібліотеку "Просвіти" було закладено в 1906 р. фундаторами цеї бібліотеки були Б.Грінченко, С.Єфремов, О.Косач та инші. Свої сили віддавали такі найкращі українці, як Леся Українка, що " з захопленням працювала в "Просвіті", не шкодуючи себе навіть для чорної роботи збирання книжок та впорядкування просвітянської книгозбірні. /М.Зеров. Критико-біографичний нарис . Твори Лесі Українки. К.1924.т.I,стр XIX/. Справді, здається не буде помилкою, коли скажемо, що як порівняти де-які з тих численних і дуже цінних своєю "україніка" компактів, що є в цій бібліотеці, то побачимо, що написи /оглав компакту/ на багатьох з цих компактів зроблено рукою Лесі Українки. /див. Твори Лесі Українки. К.1924. т.I, факсіміле та компакти: ВЗ182М и ВЗ200М/.

В просвітянську бібліотеку, що складалась переважно з дарунків, ввійшли книжки В.Доманицького та бібліотека Костя Паньківського /в 1500 т./. Зрозуміло, що тут, крім великої кількости рідких тепер українських видань, маємо багато автографів таких видатних українських діячів та письменників, як М.Максимович, Антонович, Драгоманов, Б.Грінченко, Орест Левицький, Нечуй-Левицький та инш., з галичан Ол.Барвінський, Ярослав Окуновський й др. І всім своїм складом ця бібліотека дуже характерна для того часу і цінна для історії українського суспільства певної

доби. Та навіть майже кожна книжка дуже багато говорить своїми помітками про свою історію.

Про бібліотеку В.Науменка досить сказано в Книжному Вістнику, ч.І, стр. 19-21.

Бібліотека В.Степаненка теж дуже багата на цінні автографи / напр., Коцюбинського/ та такі рарітети, як конфісковані видання / напр., збірник "З неволі" 1908р/, що був конфіскований ще в друкарні і залишився не більш, як в п'яти примірниках / Див. Книгохранилище С.Р.Минцлова. Спб. 1913, № 1890/. А в цілому ця бібліотека цінна своїм підбором "ucrainica".

Те саме треба сказати й про бібліотеку Стешенка.

З цих бібліотек до відд.Украініка безпосередньо було передано тільки бібліотеку "Старої Громади" та "Просвіти". Решту бібліотек було опрацьовано в загальному відділі, коли відділу Украініка ще не існувало, як окремої одиниці. Згодом всі "ucrainica" буде передано до цього відділу. Таким чином, всі ці бібліотеки буде майже цілком, а може й цілком переопрацьовано. Бібліотека "Просвіти" тепер як-раз опрацьовується. Тому буде слушним подати деякі думки що до опрацьовання цих бібліотек.

Ще влітку, коли опрацьовувалась бібліотека Старої Громади, було порушена питання про доцільність робити на картках, описуючи книжки з цеї бібліотеки, такі анотації: з Б-ки "Ст.Гр.". За це тоді були лише тії міркування, що такі анотації дали б змогу кожній людині, яка цікавилася б чи то історією бібліотек на Вкраїні, чи історією українського суспільства певної доби / бо ж безперечно бібліотека Старої Громади надзвичайно характерна для певного шару того давного українського суспільства/ - дослідити склад цеї бібліотеки, хоч би й не мавши доступу до самих книжок. Що правда, залишився инвентар цеї бібліотеки, але його так коротко і незручно для вжитку написано, що він, як і каталог цеї бібліотеки та Просві-

тнської скорше буде дуже цінним експонатом в музею бібліотекознавства, а ніж придатним для практичного, хоча б і рідкого, вжитку.

Після довгих міркувань та обговорень, було вирішено таких поміток не робити тому, що всю цю бібліотеку повинно опрацювати, як один комплект. Але згодом цінність цеї бібліотеки викликала розпорядження не пускати з неї книжок в масовий оборот. І тепер вже цілком практичні потреби настирливо ставлять це питання знов. Бо як-що книжок не видавати, то до видачі їх топографичних чисел виписувати не треба. Як же тим трьом чи кільком людям, що задовольняють вимоги, пізнавати, які числа виписувати, а які ні. Пам'ятати, що чисел від 15000 до 16048 на формат В та від 1600 до 1809 на формат А виписувати не треба - це річ неможлива. Так само носити в кишені кільком людям примітки за ці числа і пам'ятати, щоб кожен раз, як підходиш до каталогу Украініка, не забути вишняти ці примітки і що разу звіряти з ними топографичні числа на картках - це теж річ неможлива. Навіть для співробітників відд.Украініка, коли вони звіряють книжки з каталогом, щоб виділити дублети,- надзвичайно незручно носити такі примітки, і не можна покладатися на пам'ять, що такі- то числа за дублети вважати не можна. Отже такі анотації дали б змогу уникнути зайвої витрати часу та енергії. Зробити ж їх зараз не легко, бо робота над картками, що призначені для абеткового каталогу, а поки що складають топографічний каталог, зайвого часу, ніж як би це робилось одразу, не забрала б зовсім. На тих же картках, що їх вже влито в систематичний каталог, одній людині, виймаючи та складаючи картки по черзі, можна зробити помітки і влити картки знов у каталог максимум за 1 робочий день, а може и меньше. /Між иншим, при цій роботі можна було б дослідити, скільки часу забірають такі помітки/.

Що торкається других бібліотек, то тут вже инші міркування. Такі анотації дали б змогу зберегти цілість цих бібліотек, не забіраючи їх в цілому складі у відд. Украініка. Бо коли б такі,

помітки: З б-ки "Просвіти", з б-ки Науменка, З б-ки Степаненка і т.д. зробили, опрацьовуючи літературу, і Періодіка і Загальний відд. і відд. Бібліотекознавства,- а це зробити легко, бо на кожній книжці є штамп бібліотеки чи штамп або помітка власника,- то тоді мав чи книжки у відповідних відділах, ми зберігали б цілість кожної бібліотеки. Звичайно, питання мусить бути поставлене принципово: чи треба Всенародній Бібліотеці України зберігати хоч в такий спосіб, бібліотеки, що добре підібрані з боку " Україніка", як бібліотека Степаненка чи що належали і були зібрані людьми, котрі багато зробили для України.

В практиці, в аналогичних випадках, здибаємо три основних типи відношень до бібліотек. Перший - це відношення пієтичне, як до бібліотеки генія, коли не кажучи вже про збереження цілости в найменьших дрібницях, кожна книжка описується дуже детально, зазначаючи, які сторінки були не розрізані, які помітки зроблено на полях, які рядки підкреслено, відзначаючи екслібріси, призвіща колишніх власників і т.д. Таке відношення бачимо в Росії до бібліотеки Пушкіна та Толстого / Толстовскій Ежегодник, 1913, стр. 67/ і в нас до бібліотеки Хв. Вовка.

Другий тип - цілком протилежний. це відношення, краще всього сказати, варварське, що найяскравіше виявилось в праці з бібліотеков Дідро. Коли цю бібліотеку, що стояла в повній сохранності в Ермітажі, було в 60-х роках минулого віку перевезено до Російської Публічної Бібліотеки, то, не маючи її каталогу, складеного за самого Дідро, розсортували книжки і злили з відповідними відділами Публічної Бібліотеки. Таким чином бібліотеку Дідро, що мав звичку робити на полях помітки, розпорошено й загублено всі її сліди./ Русскій Библіофиль 1916г. кн. III стр. 47-51/.

Третій тип - середній між двома першими, коли бібліотеку видатного культурного діяча, чи цілої громади культурних людей вважають за пам"ятку цінну не тільки для одної людини, але й для всього культурного шару суспільства певної доби, і зберігають лише цілість такої бібліотеки. Щоб далеко не ходити за прикладом, пошлюся на бібліотеки Костомарова та Бунге, що опрацьовані [б-ці Київськ. У-ту] під спеціяльними топографичними числами.

Цей тип може мати невеликі варіації й одміни за для техничних причин. Напр., можна зберегти цілість бібліотеки на картках, розташовуючи літературу по ріжних відділах бібліотеки, щоб уникнути певного дісонансу в загальному плані цеї бібліотеки.

Такі топографичні виділення бібліотек, та анотації на картках здебільшого бувають примусові / ставляться, як неодмінна умова жертводавця/, і звичайно є не дуже любі для великих бібліотек. Але як-що дивитися на певні бібліотеки і навіть на окремі книжки, як на пам"ятку відповідної доби в розвитку української культури та її діячів, то треба, встановивши певні межі, робити з власного почину анотації при опрацюванні тих цінних комплектів, що вступили і вступатимуть до нашої Бібліотеки. Це дасть змогу дослідити склад відповідної бібліотеки і [крім того] такою індівідуалізацією книжок забезпечити краму сохранність їх на майбутнє.

- : - : - : - : - : - : -

Л.К.

До питання про українські псевдоніми.

/В порядку обговорення/.

В нашій роботі питання про псевдоніми, як чергову тему для з'ясовання було намічено В.О.Козловським, ще на наших семинарах. До цього часу з'ясовання цього [питання] ще не закінчено,- практика ж увесь час провадиться така:

Коли на книжці зазначено псевдонім автора й дійсне прізвище,

то на призвіще пишеться основна картка, а на псевдонім посилкова. Коли дійсного призвіща не зазначено,- книжка опрацьовується тільки під псевдонімом.

Так праця ведеться в відд.Україніка, що має багато старої літератури, видрукованої під псевдонімами. Ці псевдоніми часто й густо належать видатним українським культурним діячам, але дуже мало відомі широким колам читачів, і твори, підписані тільки ними, здебільшого не звертають на себе ніякої уваги читачів. Ще гірше: не завжди люде більш-менш причасні вивченню української літератури, можуть одшукати потрібний твір, коли його видано не за іменем автора, а під псевдонімом. Справедливість цеї останньої думки доводить бібліотечна практика. Щоб упевнитися в першому було зроблено таку маленьку спробу. Я взяла вісім псевдонімів і запитала 15 чоловік студентів,кому вони належать. Ції псевдоніми / Українець - Драгоманова, Іеремія Галка та Іван Богучаров - Костомарова, Іродчук - Куліша, Василь Чайченко та Вартовий - Грінченка, Перебендя й Сліковенко - Коцюбського/ ми бралось за двома принціпами: 1/ Псевдоніми видатних наддніпрянців, що можуть бути більш відомі нашим читачам, 2/ Псевдоніми письменників, більш відомих під власним ім"ям. Псевдонімів тих письменників, що більш відомі під цими псевдонімами, я не брала тому, що читачі так і шукатимуть їх під псевдонімами./Навіть більше. Ні один з 15-ти чоловік, що я їх запитала, не шукав би Лесі Українки, Марка Вовчка, Олени Пчілки та Дніпрової Чайки під їхніми дійсними призвіщами Здебільшого ці призвіща були їм зовсім невідомі/.

Про належність вибраних таким чином псевдонімів я запитала 15 студентів III курсу літературного циклу Київського ІНО. Виявилось що псевдонім Драгоманова знала тільки 1 людина. Псевдонім Костомарова-

- Іеремія Галка знало 3 чоловіка, Іван Богучаров - ніхто. Псевдонім Куліша - 3 чол., Грінченка - Вартовий та Чайченко - по 2 людині, Комиського - Перебендя - 2 л., О.Яковенко - ніхто. Всі запитані - українці; з них 10 чоловік з села / але мають середню освіту/, а 5 - з міст. З цеї спроби в цілому, яка б вона мала не була, все ж можна зробити висновки, що сучасне українське студенство далеке до української культури.

Нашій Бібліотеці треба ввести їх в цю культуру, наближаючи до них українську книжку. Одним з засобів до цього буде розкриття псевдонімів.

Покажчиків українських псевдонімів готується тепер чимало. Так маємо відомості про "Словник українських псевдонімів, анонімів і криптонімів, складений до 1913 р. д-ром Кузелею /Бібліологичні Вісти, ч.3/, про покажчик, що складають Ів.Калинович, В.Дорошенко та Кривецький /див.там саме/, та покажчик Меженка, що збірає псевдоніми українських діячів революційної доби. Але ж не відомо, коли їх буде видруковано, та оскільки вони будуть зручні для щоденного практичного вжитку бібліотекаря й читача. Бо ж не можна сказати, щоб було добре користуватися деякими російськими покажчиками, як Карцева та Мазаева чи Пономарева.

Отже треба б впорядкувати зараз хоч тії псевдоніми, що їх вже зібрано у відд.Україніка і почати користуватися ними. А щоб це було зручніше, то, на мою думку, покажчиків мусить бути два: 1/ покажчик - псевдоніми-призвіща та 2/ призвіща-псевдоніми. Картки для першого покажчика можна було б писати так: над риском - псевдонім та знак = ,/що означатиме "псевдонім"/, під риском дійсне призвіще, ім"я й по батькові. Внизу картки в квадратових дужках джерело, з якого взято відомості. Тоді картка мала б такий вигляд:

Галка, Іеремія. =

Костомаров,Микола Іванович.

[Литературное наслѣдіе. СПб. 1890. стр 493.].

Кожен псевдонім повинен мати окрему карточку..

. Карточки для покажчика призвіща-псевдоніми повинні писатися таким чином: над риском - призвіще і повне ім"я та по батькові, під риском знак = і в стовпчик виписувати всі псевдоніми з вказівкою на джерело після кожного. Писати їх треба можливо за абеткою, в круглих дужках для точности подавчи ту форму, в якій вони вживалися самим автором. Тоді картка матиме такий вигляд:

Костомаров, Микола Іванович.

= { Богучаров, Іван. /Іван Богучаров/
[литературное наслѣдіе. Спб. 1890. стр. 493.]
Галка, Іеремія. /Іеремія Галка/.
[Ibid.] }

Мати в даному разі всі псевдоніми на одній картці дуже важливо, бо це зручніше для всяких справок. З тої ж причини ці два покажчики не зливати в один, а мати їх окремо.

Такі покажчики чи картотеки псевдонімів треба зав ше мати під рукою перш за все від-у Україніка, потім у каталожній для роботи з абонентами та задоволенням вимог в читальні. Тут їх можна або просто влити у зводний абетковий каталог,- щоб не розмножувати великого числа всяких каталогів і одразу наводити співробітників, що задовольняють вимоги, на слід автора,- або мати окремо, що було б все ж таки краще: карточки можуть бути з гіршого картону, меньшого формату, та й для справок вигідніше, бо доводилося би меньше перегортати карток, а головне такі картки не гармонували б з загальним виглядом абеткового каталогу.

Такий паралельний покажчик мабуть варто було б мати / тільки на кращому картоні/ і в читальні. Може б він до всього, зацікавив читачів і наблизив до них українську книжку. Але про це краще знати співробітникам читальні.

Можливо, для читальні слід обмежитися картотекою псевдонімів на літературу, що її вже опрацьовано, надалі ж час вже взятися пляново за урегулювання в нашій бібліотеці справи з псевдонімами. Слід виробити інструкцію для розкривання псевдонімів на каталожних картках під час описування літератури, бо шкода, що зараз багато книжок описується під псевдонімами тоді, як, скорше всього, на мало відомі псевдоніми повинно писати лише посилкові картки, а не основні, як тепер.

- : - : - : - : - : -

Ю.Й.Дилківський.

Про зводний каталог ВБУ та инших академічних бібліотек України.

Як велетень зростає "не по днях, а по часам" наша ВБУ. От і знов, кажуть, вона має придбати величезний скарб - на півмільйона книжок ІНО. Тоді її книжкові фонди підіймуться до двох мільйонів. Це вже маштаб світової бібліотеки.

Аджеж звання зобов'язує. Треба виправдити своє призначення. Треба як найкраще використати книжкові скарби, що окупчено у ВБУ; треба зробити їх цілком приступними не тільки для бібліотекарів, а й для широких кол читачів. І тут виникає питання про каталоги ВБУ.

Без каталога взагалі ніяка велика бібліотека не може бути приступна для користування. Дуже перешкоджає цьому також необ"єднаніть де-кількох окремих і ріжноманітних каталогів. Ця перешкода стрівае кожного читача і в нашій ВБУ.

ВБУ складається з пятьох бібліотек, з п'ятьма окремими каталогами. Ці бібліотеки: 1/ основна та підручна б-ка ВБУ, 2/ б-ка був. Духовної Академії, 3/ б.І-ої Гімназії, 4/ б.Колегії П.Галагана і 5/ Секції наук. робітників. А скоро, мабуть, до ВБУ перейде ще й б-ка б.Університету /нині - ІНО/ з її каталогами. Треба згадати також нашу Винницьку філію, з якою теж потрібна

зв'язка. Основна б-ка ВБУ зокрема має де-кілька каталогів, а саме: а/основного відділу, б/підручної б-ки, в/ *ucrainica*, г/ *periodica*, д/ *orientalia*, е/бібліотекознавства і ж/ чужомовних книжок.

Отже маємо 12 каталогів, які виявлять книжкові скарби ВБУ /без Винницької філії та б-ки б.університету/. До того ж каталоги кожної із бібліотек, що входять до складу ВБУ, мають свою систему, і, навіть, не кожний бібліотекар зможе розібратись в них.

Справа ясна. Розшукування книжок по 12 каталогах - то недоцільна витрата часу і шкодливе псування нервів. Правда, в багатьох випадках книжки все-ж знаходяться, хоч і з великим напруженням енергії. Але майже 50% буває завжди нерозшуканих книжок, і через зазначену різноманітність та складність каталогів ніколи не можна напевне сказати, що тих книжок дійсно нема в б-ці. Тим- то й доводиться нераз чути скарги навіть від найбільш досвідчених читачів і наукових робітників, які кажуть, що наші каталоги придатні лише,щоб відвадити читачів від б-ки, а не приваблювати їх.

Якже запобігти цьому. Вихід може тут бути єдиний: треба скласти зводний каталог усіх бібліотек, що ввійшли до складу ВБУ. Такий каталог утворив би разом з тим міцну підвалину для майбутнього зводного каталога академічних бібліотек м.Київа, а далі - і всієї України.

І ВБУ завжди свідомо ставилась до цієї справи. Бурхливий процес організаційної роботи, переобтяженість праці бібліотекарів, книжкова повідь - з одного боку та скрутне матеріяльне становище б-ки - з другого боку,- все разом не давало змоги відразу поставити об'єднання каталогів на черзі дня. Коли ж стан б-ки трохи покращав і збільшився штат, зараз же

розпочато було зводку каталогів. І тепер об'єднано вже майже всі каталоги основної б-ки.

На перешкоді успішному продовженню праці стає ріжноманітність каталогів тих бібліотек, що входять до складу ВБУ. Щоб зберегти одноманітність всього зводного каталогу, треба було б наново описувати всі книжки цих бібліотек і витратити на це кілька років бібліотечної праці. А прискорення справи вимагало б значних коштів. Отже треба тимчасово погодитись на якийсь компроміс, бо то справа негайна і відкладати її на довгий час ніяк не можна.

Поки-що мусимо відмовитись від послідовного переведення одноманітности в зводному каталозі ВБУ. Треба взяти наші ріжні каталоги, як вони є, без переробки і скласти з них тимчасовий об'єднаний каталог всієї ВБУ. Тоді можна буде використати друковані каталоги нашої філії /б.Духовної Академії/ і б. І-ої гімназії /а також у-та/ для наліплювання їх на каталожні картки. Вони цілком придані для того. А це надзвичайно прискорить роботу над зводним каталогом і допоможе в короткий час довести його до кінця.

Такий каталог не буде, правда, одноманітним що-до описуван ня книжок, але як тимчасовий він цілком буде придатним для внутрішнього вжитку, виконуючи допоміжну ролю контрольно-справочного знаряддя. За його допомогою буде взято до обліку всі книжкові скарби ВБУ та її філій, з'ясується що є і чого нема там, об'єднаються розпорошені комплекти, виявляться дублети і т.и. Він покаже, що треба, а чого не варт наново описувати. Наприкінці, утвориться певний грунт для об'єднання не тільки каталогів, а й самих книжкових фондів, коли їх склад цілком виявиться через об'єднання каталогів.

А коли б нам поступово згодом довелося вже одноманітно опрацювати і остаточно упорядкувати зводний каталог ВБУ, то можна було б вважати розв'язаним майже на 70% і питання про зводний каталог академічних бібліотек всієї України, надзвичайно важливий для розвитку якости і кількости нашої наукової про-

дукції.

Великі книжкові фонди ВБУ, після прилучення до них багатої б-ки у-ту, матимуть майже вичерпуючу наукову літературу не тільки для Києва, а навіть і для всієї України по всіх відділах десяткової системи, крім відділів 5,6 й 7-го. Та й по цих відділах, як показали наші вистави, ми маємо у ВБУ досить багатий матеріял. Додавши до нього літературу, що її зібрано /і закаталогізовано/ в спеціяльних б-ках вуз"ів та наукових установ м.Києва, можна було б доповнити зводний каталог ВБУ, і тоді б у нас був уже зводний каталог академічних бібліотек м.Києва. А як старий Київ є найдавніший і головний культурний центр України, де зосереджено її найбільші і найцінніші наукові книгозбірні, то ясно, що зводний каталог академічних бібліотек м.Києва разом з тим на 90%, або і на 95% буде зводним каталогом й академічних бібліотек усієї України.

Такий каталог варт було б надрукувати і надіслати всім академічним бібліотекам України, щоб вони на підставі своїх каталогів зробили відповідні додатки. Ці додатки потім увійшли б у зводний каталог академічних бібліотек м.Києва, і він став би тоді вже справжнім зводним каталогом академічних бібліотек усієї України.

Об"єднання каталогів утворило б єдиний фронт академічних бібліотек, дало б змогу переводити широкий обмін книжками і колективний абонемент поміж бібліотек, а при сучасному голоді на цінну наукову книжку це має велике значіння. Поширились би зв"язки поміж академічних бібліотек, виявилась би взаємодопомога. У нас була б міцна база для всебічного розвитку наукової продукції. Взагалі важко навіть ще і передбачити всі ті можливості, до яких спричинятиметься зводний каталог академічних бібліотек.

А щоб той каталог у нас був, треба насамперед об"-

еднати каталоги ВБУ.-

- : - : - : - : - : - : -

В.Козловський.

Географічні індекси України в десятковій системі.

Мануель Міжнародного Бібліографічного Інституту у Брюселі не знає України, як політичної та географичної цілости. Йдучи за адміністративним поділом царської Росії, десяткова система розшматувала українську територію на Російську Польщу /Холмщина/, Західню Росію, куди включено окрім 3 українських губерній ще й частини Білоруси та Литви, і Південну Росію з підрозділами: Україна в найвужчім значінні або Гетьманщина із Слобожанщиною і Новоросія. Цей поділ відбиває в собі історію завоювання України царською Росією і не бере під увагу наших природних і економичних властивостей, а основна його невигода в тім, що, не маючи змоги обняти якимось індексом Україну як цілість, ми фактами життя примушені шукати таки виходу, і тут одні беруть для означення цілости індекс /477/ Південна Росія, другі /47.71/ Гетьманщина. Незручність такого становища так ясна, що нема пощо довго над цим розводитись.

Цілю цеї розвідки буде по-перше знайти вихід для практики Всенародньої Бібліотеки України, по- друге вказати дорогу, яку ми могли би порадити з українського погляду Міжнародньому Бібліографічному Інститутові в Брюселі, що вже від кількох літ займається переглядом десяткової системи.

Взявшись таким чином за вироблення проекта, ми оглянулися перш за все в географічній та економічній літературі за авторитетними джерелами, котрі помогли би нам установити загальні погляди на справу так званого районовання і дали би бодай основу схеми географічного поділу. Спроби природного районован-

ня не дають абсолютно нічого такого, що могло би бути використане для наших цілей. Пояснюється це тим, що ті лінії, які розграничують природні райони, слідують в основнім не по меридіянам, а по паралельним кругам, а тому ці райони тягнуться довгими смугами із заходу на схід, не рахуючись з великою географічною гранью, з Дніпром, та з тими властивостями нетр південного сходу України, що надають таку своєрідну ціху нашій промисловій країні. На доказ пошлюся на твір члена Академії П.А.Тутківського "Природня районизація України" в "Матеріяли по районизації України". Т.І.Київ.1922 та на статтю члена Академії О.В.Фоміна "Краткий очерк естественных ботанико-географических районов Украины" Киев.1925.

Професор С.Рудницький в своїй відомій, друкованій по німецьки праці: Україна. Край та нарід. Відень 1916 /стр.342 сл./ установляє природні краєвиди України. При тім він розглядає всю українську територію від Карпатів аж до Криму і Кубані і знаходить на цім просторі 14 природних краєвидів, котрі так само не можуть бути положені в основу географічного поділу, бо сягають далеко по за межі нашого політичного ядра, часто тягнуться довгими смугами із заходу на схід і перехрещують всі традиційні та існуючі політичні границі. Для прикладу возьмемо Поділля, що по Рудницькому захоплює частину Галичини по Тернопіль на заході і північний край Херсонщини на сході, або покутсько-бесарабську височину, що йде вузьким пасом через Галичину, північну Буковину та північну Бесарабію.

Ніяких вказівок не дають нам і широко поширені курси економичної географії України члена Академії К.Г.Воблого та Сухова. Оба автори навіть не роблять спроб районування і дають огляди по галузям/групам/ промисловости. Воно і зрозуміло, чому так робиться:

для економіста потрібні загальні статистичні дані по цілій республіці, бо тільки вони і позволяють робити якісь економічні виводи та узагальнення.

Багато інтересного матеріялу дає друга глава книжки професора Н.І.Фоміна "Украина. Экономическая характеристика". Харьков. 1923. Автор ставить питання про методологію економічного районування і робить огляд спроб районування Росії, роблених протягом останніх ста літ. Однак всі ці спроби не задовольняють професора Фоміна по мотивам річевого і методологічного характеру, про що хай свідчить сам автор. "Нас интересовал," говорить він, "экономический признак, как основание районирования, при чем мы считаем этот признак во всяком случае основным по отношению ко всем другим... признакам, способным стать базисом системы районирования" / цит.твір, стр.45/ і далі: "Конечно, нахождение и учет этих динамических моментов /тип и направление развития главнейших экономических коэффициентов, характеризующих хозяйственную жизнь/ - задача очень трудная и неподдающаяся такой отчетливой обработке и наглядному анализу, как это оказывается возможным по отношению к ранее разобранным нами коэффициентам /денежное выражение суммы торгово-промышленных оборотов данной местности ; географическая группировка ; рыночные тяготения/. Но при всем том задача эта, хотя бы и в порядке эвристическом, во всяком случае должна быть поставлена, в виду ее исключительно важного значения" /цит.твір, стр. 47/.

Сам професор Н.І.Фомін приймає в своїм творі ту схему районування, що була заведена у виданій в 1900-ім році Міністерством Торговлі та Промисловости капітальній праці " Торговля и промышленность Европейской России по районам". Їх для України всього три, а саме: Південний гірничо-промисловий, з центром в Харкові, південний збіжжеторговельний, з центром в Одесі, південно-західний сільсько-господарський і промисловий, з центром в Києві.

З нашого погляду всім наведеним у професора Н.І.Фоміна

спробам треба закинути занадто велике схематизовання, що як раз найліпше ілюструється на прикладі тільки що згаданого офіціяльного видання. При такій схематизації ми маємо саме примітивне, загальне розчленення нашої території.

Як свідчить професор П.І.Фомін, справа опертого на науковім вивченні поділу на райони знаходиться поки що в первісних стадіях, і тому в кінці ми признали за найбільш доцільний вихід положити в основу поділ на природньо-господарські країни, як він поданий В.В.Кістяковським в його "Нарисі географії УСРР".Харків. 1925/див. нижче: Таблиця//. В дальшім ми пішли вже за адміністративним поділом, взятим нами із начерка А.Буценка " К вопросу районирования Украины".Харьков. 1925.

Відносно включення в нашу таблицю Бесарабії мусимо зробити пояснення. Конвенція, заключена в жовтні 1920 року між урядом Румунії з одного боку і урядами Великої Британії, Франції, Італії та Японії з другого - мала дати юридичну санкцію актові окупації, доконаному Румунією на Бесарабії в 1918 році. Цеї конвенції досі не ратифікували Італія та Японія ;Америка опротестувала цей акт ;Радянський уряд його не признав ;тому конвенція не має законної сили, а зайняття Бесарабії Румунією являється фактичним станом.річей, позбавленим всякої юридичної санкції /Див.: Х.Раковский. Румыния и Бессарабия. Издание Народного Комиссариата Иностранных дел. Москва. 1925/.

Немаловажною являється проблема методології у виробленні таблиці індексів і тому, з огляду на можливість ріжних підходів, ми зостановимося над цим питанням дещо довше, щоби мотивувати наш погляд на річ. І бібліотекареві і бібліографові доводиться порядкувати колосальну літературу, особливо відомственну, що строго відповідає старим адміністративним поділам. Останні

мають за собою більш як столітню давність і одні матеріяли губерніяльних та повітових земств, як от справоздання управ, протоколи земських зібрань, статистично-оціночні матеріяли і ріжні инші видання досить ріжнородного характеру, видавані протягом 60 літ, займають цілі ряди полиць. Для легкости користання і перегляду служить як раз подрібне географічне розчленення /поруч із хронологічним/. І от повстає питання, як скомбінувати старий адміністративний поділ з новим без шкоди для переглядности. На це почуємо відповідь, що треба триматись Манюеля, котрий каже буквально: "Старі адміністративні поділи слід підводити під ті сучасні, що мають своїм центром осередок історичних адміністративних одиниць. Для облегчення слід зазначити слідом за новочасними назвами відповідні старі". Та подібна порада дає на нашу думку вихід лише при малій літературі, що має бути поміщена під відповідним географічним поділом, коли ж під якоюсь більшою одиницею назбирається велике число творів, то зараз же виникне потреба дальшого розчленення. До чого це приведе, пояснимо на прикладі. Згідно з вказівкою Манюеля ми поставимо всю літературу про земства Київської губернії під Київський округ, але переводячи неминучий дальший поділ по повітах бувшої Київської губернії, ми вириваємось далеко по-за межі сучасної Київської округи, а коли крім того лавіна літератури примусить нас завести підрозділи, що відповідатимуть районам Київської округи, то у нас заведуться аж два ряди підрозділів ; з них один ряд відповідатиме повітам, другий - районам. Добре, скаже критик, але ж тоді треба, згідно з Манюелем, поставити матеріяли Звенигородського земства не під Київ, а під Черкаси, бо Звенигородка відійшла до Черкаського округа. Та й це не зовсім добра порада, бо по-перше треба знати і памятати, як відносяться старі адміністративні поділи до нових, по-друге під Черкасами, йдучи за такою порадою, ми матимемо аж три ряди літератури: Черкаського повіту, Звенигородського /пізніше Шевченківського/ повіту ; Черкаського округа.

Хай судить кождий, який лад буде при такій системі в каталозі, а за тим і на полицях, як що бібліотека має систематичну розстановку.

Тепер зміркуймо, наскільки наш новий адміністративний поділ може мати надії на сталість. Не піддаючи сумнівові того, що трьохступнева адміністративна система більш раціональна від старої чотирьохступневої і що вона приближає нас до невеликих одиниць, аналогічних французькому департаментові, - признаючи таким чином правильність основних принципів, положених в основу нового районування, ми все ж таки маємо право думати, що границі округів ще не раз зміняться через перекроювання теперішніх і повставання нових округів, аж поки все прийде до якоїсь сталости.

Отці трудности і сумніви спонукали нас поруч з новими адміністративними одиницями зберегти старі губерніяльні ; останні зберуть всю літературу, що відповідає, як їм, так і ще старшим історичним наверсованням, напр., Історія Київської землі, М.С.Грушевського, стане під: Київська губернія, а не Київський округ. Побоялись ми також йти в числових символах дальше 4 цифр, то б то давати чистий числовий індекс кожному округові, бо боїмося, що може скоро довелось би дещо зміняти, а це буде вже не так просто і легко по виході нового видання Мануеля. Признаючи всю незручність таких індексів як: /47.71 Київщина/ або хоч би й скорочено: /47.71 Київ/, ми однак иншого рішення проблеми на сьогоднішній день не бачимо.

Подані нами індекси для українських земель під чужим пануванням мають характер приблизности і тимчасовости: їх доводиться уживати, аж поки не будуть установлені і не стануть відомі індекси Польщі, Румунії, Чехо-Словаччини з їх провінціями. Коли би в ра-

мах цих держав українські землі були виділені в чисті національні адміністративні одиниці, то відпала би потреба показувати відношення до українського народу і двохчленні індекси /438: = 91.79/ стали би зайві.

Таблиця.

/47.7/ Україна, як культурно-історична цілість, включаючи українські землі під Польщею та Румунією, Угорську Русь, Кубанщину; з окрема Радянська Україна.

/47.7 - 21/ Міста України.
/47.7 - 22/ Села України.
/47.7 : 262.5/ Чорне і Озівське моря, з океанографічного, геологічного, біологічного, географічного і економічного погляду.
/47.7 : 281/ Ріки України з гідрологічного, гідрографічного, географічного і економічного погляду.
/47.7 : 281/Дніпро/ Дніпро
/47.7 : 293 .2/ Болота України.

/47.71/ Правобережна Україна; бувший Південно-Західний Край бувша Холмщина до Рижського миру.
Округи і бувші губернії:
/Бердичівський/
/Білоцерківський/
/Винницький/
/Волинь/ [Як історична цілість; Волинь до Рижського миру, зглядно до 1925 року].
[в разі потреби поділ по повітах:
/ Волинь. Житомірський повіт/
/Волинь. Ковельський повіт/
/Волинь. Луцький повіт/
і т.д.]
/Житомірський/
/Камянецький/
/Київський/
/Київщина/ [до 1925 року]
[в разі потреби поділ по повітах:
/Київщина. Бердичівський повіт/
/Київщина. Білоцерківський повіт/
/Київщина. Київський повіт/
і т.д.]
/Коростенський/
/Могилівський/
/Поділля/ [до 1925 року]
[в разі потреби поділ по повітах, як під: Київщина]
/Проскурівський/
/Тульчинський/
/Уманський/
/Шепетівський/

/47.72/ Лівобережна Україна і Слобожанщина.
Округи:
/Глухівський/
/Конотопський/
/Кременчуцький/
/Кременчуцька губернія/ [до 1922 року]
[в разі потреби поділ по повітах, як під: Київщина]
/Купянський/
/Лубенський/

/Ніженський/
/Новгород-Сіверський/
/Полтавський/
/Полтавщина/ [до 1925 року]
[в разі потреби поділ по повітах, як під: Київщина]
/Прилуцький/
/Роменський/
/Старобільський/
/Сумський/
/Харківський/
/Харківщина/ [до 1925 року]
[в разі потреби поділ по повітах, як під: Київщина]
/Чернигівський/
/Чернигівщина/ [до 1925 року]
[в разі потреби поділ по повітах, як під: Київщина]

/47.73/ Степова Україна і Автономна Молдавська Радянська Соціялістична Республіка/АМРСР/
/АМРСР/
Округи:
/Зінов'євський/
/Миколаївський/
/Миколаївська губернія/ [до 1922 року]
[в разі потреби поділ по повітах, як під: Київщина]
/Одеський/
/Одеська губернія/ [до 1925 року]
[в разі потреби поділ по повітах, як під: Київщина]
/Першомайський/
/Херсонський/
/Херсонщина/ [до 1919 року]

/47.74/ Бесарабія.
[в разі потреби поділ по повітах, як під: Київщина]

/47.75/ Гірничо-промислова Україна. Донецька улоговина.
Округи:
/Артемівський/
/Донецька губернія/ [з 1920 до 1925 року]
[в разі потреби поділ по повітах, як під: Київщина]
/Запоріжський/
/Запоріжська губернія/ [до 1922 року]
[в разі потреби поділ по повітах, як під: Київщина]
/Катеринославський/
/Катеринославщина/ [до 1925 року]
[в разі потреби поділ по повітах, як під: Київщина]
/Криворіжський/
/Луганський/
/Маріупольський/
/Мелітопольський/
/Павлоградський/
/Сталінський/
/Таврія/ [до 1920 року]
[в разі потреби поділ по повітах, як під: Київщина]

/477:= 3/ Німецькі поселенці на Україні.

/477 : = 91.85/ Польські поселенці на Україні.
/477 : = 924 / Євреї на Україні.
/437 : = 91.79/ Закарпатська Русь до 1919-го року і після того
/438 : = 91.79/ Західна Україна. Галичина. Холмщина. Підляшшя. Волинь.
[Волинь в цілості і Волинь до Ризького миру див. /47.71/]
/47.911.1: =91.79/ Кубань і Чорноморя, як частина української етнографічної і культурно-історичної цілости Ціж області з погляду економіки, політичної адміністрації і природно-географічного див. /47.911.1/
/ : = 91.79/ Українська економічна еміграція взагалі.
/47 : = 91.79/ Українські поселенці в РСФСР та в бувшій Європейській Росії
/57 : = 91.79/ Українські поселенці в Сибіру.
/7 : = 91.79/ Українські поселенці в Північній Америці.

-:-:-:-:-:-:-:-:-

М.Сагарда.

25-річний ювілей Спілки німецьких бібліотекарів.

. Спілка німецьких бібліотекарів на 21-му з'їзді, що одбувся в червні /3-го та 4-го/ біжучого року у Фрейбурзі, святкувала свій 25-річний ювілей. Гадаємо, що для нас цікаво мати хоч коротенькі відомості про цей важливий факт із життя закордонних бібліотек: наша Бібліотека зараз стоїть в центрі молодого об'єднання бібліотекарів Київських академичних бібліотек і, на нашу думку, мусить прагнути до того, щоб поставить на чергу дня питання про об'єднання бібліотекарів наукових бібліотек цілої України. Тому є підстави звернути серйозну увагу на вільне об'єднання бібліотекарів нації, що історично визначається солідною постановкою наукових бібліотек.

Німецькі бібліотеки з історичних умов політичних взаємовідносин Німеччини розвивалися відокремлено і довгий час не мали зв'язку. Навіть заснування єдиної Германії не внесло зміни, однак воно утворило грунт і для бажання, і для самої можливости висунути питання про об'єднання діяльности бібліотек. В 1884 році вже засновано спеціяльного органа "Zentralblatt für Bibliothekswesen", що існує без перерви 42-й рік. Одразу поставлений солідно, журнал став за авторитетний орган бібліотечної справи і утворив духовне об'єднання між науковими

бібліотеками Німеччини. Цільком натурально, що існування такого органа дало відчути потребу й персонального об'єднання бібліотекарів,- цю думку висловлено було і в перших числах журналу. І от в 1897 році на з'їздах філологів в Дрездені і Бремені бібліотекарі вже мали бібліотечну секцію. Однак уже тоді бібліотекарі почували, що така форма особистого об'єднання бібліотекарів не зовсім доцільна: на з'їздах філологів - бібліотекарі були лише "терпимими" членами, часу на бібліотечні власне питання давалося занадто мало, міста, де збиралися філологи, для бібліотекарів не мали особливого інтересу ; на таких великих з'їздах не було можливости встановити і належного персонального зв'язку між бібліотекарями. Бібліотекарі ясно визнали самостійність своєї професії, і крім того, взято було під сумнів і зв'язок її з філологічною освітою.

Отакі міркування привели до того, що в Бремені бібліотекарі вирішили утворити своє об'єднання і мати свої з'їзди.

За головні завдання з'їздів визнано такі: 1/утворити об'єднання для живого обміну думками і персонального зв'язку між бібліотекарями, 2/встановити принципи бібліотечного керування, щоб покласти підвалини для спільного розвитку й порозумітися в тих засобах, що можуть допомогти такому єднанню, 3/викликати до життя і сприяти розвиткові таких бібліографічних підприємств, які можна здійснити лише спільними силами фахівців, 4/впливати на утворення й піднесення народних бібліотек в Німеччині і встановити межі їх діяльности. Обрано було спеціяльну комісію для переведення в життя Бременської постанови, і на першому бібліотечному з'їзді в Марбурзі 8 червня 1900 року засновано бібліотечне об'єднання, в яке увійшло 58 бібліотекарів

Германії, Австрії і німецької Швейцарії. Через 25 років кількість членів досягла солідної цифри 600, а залишилося неохопленою об'єднанням приблизно 1/6 всіх бібліотекарів Німеччини.

Об'єднані бібліотекарі щороку /через війну перепущено було 5 років - 1915-1919/ збиралися на свої з'їзди в різних містах. Звичайно, що в короткому огляді неможливо сказати про все, що говорилося і зроблено, вирішено й одкинуто на цих з'їздах,- все це надруковано в зшитках бібліотечного журналу "Zentralblatt für Bibliothekswesen": тут вся історія бібліотечного об'єднання, тут всі питання, що їх порушено було на з'їздах і всі вирішення їх. На з'їздах подано було велику низку докладів, різних по обсягу і якости,- де-які з них уявляють собою частини курсів з бібліотекознавства. Здається не залишилося такого важливого питання, якого б не було розглянуто або принаймні накреслено на з'їздах; часто поверталися до тих саме питань і знову розглядали їх. Конечно, бували й розходження в поглядах, бували й суперечки, що иноді досягали сили "канонад"; однак це не перешкоджало нормальному розвиткові бібліотечної справи.

Тому занадто цікаво й корисно і для нас перечитувати всі звідомлення про діяльність з'їздів німецьких бібліотекарів, доклади, що їх прочитано на з'їздах, обговорення їх: тут можно не тільки пильно простежити процес розвитку наукових бібліотек Німеччини, а й знайти багато цінних теоретичних міркувань і практичних засобів, що до бібліотечного будівництва взагалі.

Матеріяльний стан об'єднання завжди був дуже скромний і гордий план, що до літературних підприємств, про який можна читати в статуті, залишився на папері. Особливо тяжко було в останні роки, коли загрожувала небезпека й улюбленому бібліотечному органові, і на з'їзді 1925 року висловлено щиру подяку видавництву Оттона Гаррасовіца за підтримку журналу.

Не зважаючи на те, що об'єднання бібліотекарів Німеччини є цілком вільна організація без адміністративних прав і функцій розвинута внутрішня дисципліна членів об'єднання має наслідком,

що постанови й побажання з"їздів вважаються за обов"язкові для всіх бібліотек, які увійшли в об"єднання, а од них поширяються й на инші бібліотеки. Тому вплив об"єднання в Німеччині безумовний, і, слід зазначити, не лише в Німеччині, а й по-за її межами, бо до того, що говориться на з"їздах об"єднання, прислухаються - через бібліотечний орган - і бібліотекарі цілого світу. Для бібліотечнії справи в Німеччині особливо важно й те, що і влада об"єднаної Германії і окремих частин її надає значіння діяльности об"єднання і рахується з його постановами.

В результаті голова з"їзду 1925 року Гільзенбек /з Мюнхену/ в своїй промові / з якої мною взято подані відомості про об"єднання:" Zentralblatt für Bibliothekswesen", 1925 [Jahrg 42], Heft 9/10, S 418-426/ мав моральне право сказати, що бібліотечне об"єднання за 25 років свого існування зробило багато добра для німецьких бібліотек.-

- : - : - : - : - : - : - : - : -

В.Козловський.

Зводний каталог закордонних періодичних видань по медицині, що одержані в бібліотеках Києва за 1922 - 1925 р.р.

.. Перед нами оцей перша ластівка на полі зводних каталогів в Києві,- називаємо його першою ластівкою тому, що зводний каталог українських стародруків у Київських бібліотеках, виданий Українським Науковим Інститутом Книгознавства з нагоди 350-тилітнього ювілею українського друкарства, має служити цілям виключно книгознавчим, а не бібліотечним. Нелегку роботу зладження цього каталогу взяла на себе Завідуюча Бібліотекою Київського Клінічного Інститута Р.Магід, котра в передмові подає нам

мотиви, що спонукали її взятись за це діло: інтерес людей, що займаються науково-дослідчою працею на полі медицини, до закордонних періодичних видань; надзвичайна розкиданість цих видань по ріжних бібліотеках та установах; значна неповнота комплектів, особливо за 1922-1923 р.р. і в кінці трудности, що виникають із цього сумного стану річей для бібліотекарів та для наукових спеціялістів.

В каталог заведено також твори по природних науках, антропології та зоології, оскільки ці науки стають допоміжними для медицини. Весь каталог обіймає 158 назв, розподілених систематично по основних розділах десяткової системи. Всіх їх 16. Вкінці каталога додано покажчик, в котрім всі журнали повторено в абетковім порядку з відповідними відсилками до систематичних розділів. Проти кожної назви показано, в яких бібліотеках вона мається, а також подано річники чи томи, якщо дана назва є в комплекті, і окремі випуски, коли бібліотека комплекта не має.

Будова каталога позволяє легке розшукування потрібної назви і сконстатовання, в якій бібліотеці є дана назва та які саме томи, річники чи окремі випуски маються.

Відбито каталог на машинці читно і поправно, через що і користуватися ним легко та приємно. Ми певні, що він, не уважаючи на свою скромність, справді прислужиться чимало і дослідникам, і бібліотекарям. Хотілось би, щоби цей початок, зроблений одною особою, в тяжких умовах праці, послужив стимулом до прискорення роботи над зводним каталогом всієї чужоземної періодичної літератури за роки війни і революції, що мається в Київських бібліотеках. Як відомо, Всенародня Бібліотека України включила такий каталог в свій найблизший план і бажано було би, щоби ця ідея була здійснена протягом найблизшого року.

Очевидно, що цей зводний каталог обіймає не таку велику частину чужоземних видань за 1922-1925 р.р., щоби по ньому можна було робити остаточні висновки відносно всієї закордонної періодичної літератури в Київських бібліотеках за даний час. Проте ми попробували зробити деякі підсумки, що, на нашу думку, не по-

збавлені значіння і вказують дороги до поправи тих сумних відносин, які відомі всім тим бібліотекарям, що мають діло з передплатою закордонних журналів.

Медичні журнали зареєстровано в 10 Київських бібліотеках, що одержують 158 назв. З того Медичний Інститут має 98 назв, Всенародня Бібліотека України - 58, Рентгенівський Інститут - 34, Бактеріологічний Інститут - 21, Клінічний Інститут - 11, Туберкульозний Інститут - 8, Віно і Дім Санітарної Освіти - по 5, Санітарно-педологічний Інститут і 4-та Радянська Санаторія - по 2.

Цікаво простежити, як велике число назв, що повторяються в 2 або кількох бібліотеках. Тут ми маємо таку картину: одночасно в 2 бібліотеках маються 32 назви, в 3 бібліотеках - 11 назв, в 4 бібліотеках - 2 назви, в 5 бібліотеках - 3 назви, в 6 бібліотеках - 2 назви. Інтересно було би прослідкувати на підставі статистики, як інтенсивно використовуються такі однакові назви в кожній із тих бібліотек, котра їх має. Тільки спеціяліст міг би видати осуд про те, наскільки доцільно виписувати таку- то назву як раз даній установі та чи потрібно для обслуговування Київських читачів 2,3 чи більше число примірників. На жаль бібліотекареві доводиться сконстатувати, що спеціялісти, із-за вигоди свого власного користування або через занадто вузьке розуміння інтересів своєї установи, звичайно настоюють на тім, щоби передплачувати певні назви, без огляду на те, що ті ж самі назви маються вже в инших установах. З того повстає паралелізм, так небажаний з бібліотечного погляду, бо при надзвичайно скупих кредитах на передплату чужоземних журналів більш доцільно було би передплачувати як найменьше назв в 2 або й 3 примірниках, щоби звільнити гроші і мати в Київі можливо більше число

назв.

Надзвичайно сумну картину дає підрахований числа комплектних примірників, що їх мають наші Київські бібліотеки. Показується, що Мединститут на своїх 98 назв має всього 12 комплектних, а Всенародня Бібліотека 29 комплектних проти 24 неповних. Така неповнота комплектів позбавляє більшість журналів всякої вартости, і ми думаємо, що дві згадані бібліотеки повинні ужити енергійних заходів до докомплектовання своїх примірників. Де в чім можна помогти через обмін, але вкінці оплатилось би навіть зректися в будучі роки від передплати деяких нових назв, щоби докомплектувати розбиті і через те знецінені назви, як що вони потрібні до роботи ширшому кругові спеціялістів.

Треба зазначити, що всі инші бібліотеки знаходяться що до комплектів в більш щасливім положенні. Причини цьому треба, здається, шукати в тім, що ці бібліотеки почали передплачувати закордонні журнали в 1924-ім, а то й 1925-ім році, коли ліпше налагодились і внутрішня бібліотечна робота, і почтові та ділові зносини з Закордоном.

Після такої загальної оцінки хотілось би зробити декілька критичних уваг що до способу виконання каталога.

Автор заявив у вступі, що він систематизував матеріял по десятковій системі, однак в заголовках рубрик ми ніде не бачимо індексів. Коли це зроблено умисно, то мотиви такого поведення нам неясні, бо всі взагалі покажчики та каталоги, зложені по певній системі,- чи то буде десяткова, чи яка инша,- подають звичайно і відповідні шифри, а не самі тільки заголовки, бо це не позбавлене і практичного значіння.

При переставновленні слів в заголовках журналів, бо автор каталога порядкує в абетку по сущому слову, такі переставновлення часто не зазначені зовсім. Брак звичайно прийнятого в таких випадках знака коми може збивати. Ще більш практично було би йти у випадках подібного роду за англійським звичаєм і брати слова, поставлені на друге місце вслід за сущим,

в круглі дужки, напр., Medizinische Wochenschrift = Wochenschrift (Medizinische).

Розміщення матеріялу, прийняте в каталозі, придатне в даній випадку, при невеликім числі назв і малім розмірі каталога, але такий спосіб розміщення треба було би відрадити для каталогів більших розмірів, бо велика кількість матеріялу вимагає більшої компактности. Для пояснення подамо, що каталог поділено на вертикальні графи ; в першій - йдуть заголовки, а в слідуючих - назви бібліотек і під тими означення томів, випусків і т.п., що мається в даній бібліотеці. Ясно, що в більшім каталозі, особливо коли він має піти до друку, можливий тільки такий порядок, щоби назви бібліотек і томи були показані вслід за заголовком в одній з ним колонні.

При всім відомій непевности і неясності поняття періодичного видання ми відмовляємо собі в компетенції для того, щоби судити, наскільки автор обняв весь матеріял, що слід було би завести до каталога, то значить, чи охопив він всі назви, які можна і слід назвати: медичне періодичне видання, і з другого боку чи не взяв він таких назв, які з більшим правом слід би охарактеризувати як збірники або серії.

- : - : - : - : - : - : - : - : - : -

що читали співробітники та практиканти /разом 66 чоловік/ В.Б.У. за час з 1/V - 1/XI - 25р.

I - Кабінет бібліотекознавства.

С.Полулях.

Як співробітники ВБУ використовують

Кабінет Бібліотекознавства.

Кабінет Бібліотекознавства почав самостійно провадити операції що до видачі книжок лише з травня мі-

сяца біжучого року, через те відомости про рух книжок в К-бі та розмір використання їх співробітниками можна дати тільки з цього часу.

За 7 місяців /від І травня до І грудня/ з К-ту Б-знавства було видано до загальної читальні й співробітникам ВБУ,- крім тих книжок, що видавалися для читання чи перегляду в самому Кабінеті / про них мова буде далі/,- всього І58І кн.од., поступило вимог - І0ІЗ. З цього числа співробітниками ВБУ подано було 855 вимог, що задоволені, тоб-то 84,5% зазначеного загального числа вимог, і взято книжок - І234, тоб-то 78% загальної кількости виданих з кабінету книг. Таким чином, співробітник ВБУ, як і треба було сподіватися, є головний використувач Кабінету.

Яких же книжок вимагали співробітники ВБУ з Кабінету Бібліотекознавства. Найбільше попитували перш за все книжки з бібліотекознавства, далі йде бібліографія, потім каталоги, про книжну справу й т.и. Докладніше по головних відділах бібліотекознавства вимоги співробітників розподіляються так:

	вимог	видано книжок	відсотків.
02 Бібліотекознавство	4І9	605	49%
0І Бібліографія	223	32І	26
0І7 Каталоги	ІІ9	І73	І4
07 Преса взагалі	34	49	4
655 Книжна справа	І7	24	2
09 Бібліофілія	І8	25	2
002 Історія книги	25	37	3
Разом	855	І234	І00%

При чому російською мовою видано книжок 987 80%

українською мовою 74 6%

чужоземними мовами І73 І4%

Таким чином, як бачимо з поданої таблиці, майже половина вимог припадає на бібліотекознавство.

З загального числа вимог на книжки з галузі бібліотекознавства /4І9/ найбільша кількість їх була по питаннях загального

біліотекознавства, теорії і практики бібліотечної справи /33%/ ;потім бібліотекознавчі журнали /21%/. З ~~ки~~ книжок, що були взяті на цю тему, на першому місці стоїть Хавкина /Руководство для небольших библиотек/30%/ та стільки ж вимог на неї не задоволено/. Далі весь час були на руках у співробітників і весь час вимагалися "Труды I-го библіотечнаго С"ѣзда" 1911р., та Отле і Воутерс, Руководство для общественных бібліотек, а також Гофман, Теория и практика библиотечного дела. Далі досить часто вимагалися: Библиотечный сборник, Рабочая библиотека, Ковалевский и Меженко, Практическое руководство, Резолюции I-го библиографического и I-го библиотечного с"ездов 1924г. ;Морозов, Б-чная работа ;Покровский, Библиотечная работа і инші. Серед бібліотекознавчих журналів, природно, більшість вимог падае на "Красный библиотекарь" /біля 57% всіх вимог на журнали/, потім, як не рахувати нашого "Бібліотечного Журнала" /на який вимоги складають 20% вимог на журнали/ іде " Zentralblatt für Bibliothekswesen"-/15%/ і "Библиотекарь" - /11%/. Инші журнали: Library Journal, Révue de Bibliothèques, Wilson Bulletin ,Книга и профсоюзы - вимагалися рідше.

Друга тема, на яку було багато вимог, це - бібліотечна техніка, класифікація, статистика й т.и. Часом на цю тему співробітники находили собі відповідь в загальних книжках з бібліотекознавства, але крім них вимагали й спеціяльно присвячені питанням б-чної техніки книжки. На ці книжки було вимог, що задоволені 15% а ще більше було незадоволених /через брак літератури/. Брали книжки: Когана, Меженка, Боднарського, Гущина, Brown"а, Штейна, Шашурина, Хавкиної /Кетерівські таблиці/, Інструкції каталографії, а в останній час наибільше запитують літературу про предметовий каталог.

Третім по кількости вимог було питання бібліотекографії - описання, відчити й т.и. ріжних б-к /12%/.

Далі иде низка спеціяльних тем, якими співробітники цікавилися в звязку з службовою роботою в б-ці: питання активної праці б-к, справочна, клубна, політосвітня робота б-к -/7%/, про хати-читальні /8%/, керування читачем /3%/. Наостанці стоять вимоги на книжки про бібліотекарів та їх підготовку /1%/ через те, що на цю тему майже зовсім немає відповідної літератури.

Таким чином книжки з бібліотекознавства по окремих питаннях розподіляються так:

			Вимог	Книжок	відсотків.
1.	02	Теорія й практика бібліотечної справи	138	200	33%
2.	02/05/	Журнали	88	127	21%
3.	025	Питання бібліот.техніки	63	91	15%
4.	027	Бібліотекографія	50	73	12%
5.	02745	Про хати-читальні	34	48	8%
6.	021	Питання про активну роботу бібліотек	29	42	7%
7.	028	Керування читачем та питання самоосвіти	13	18	3%
8.	023	Про бібліотекарів та їх підготовку	4	6	1%
		Разом	419	605	100%

На другому місці по кількости вимог стоять книжки з бібліографії /233/. Майже половину їх складають бібліографичні журнали, як от Книжная летопись /на І-му місці/, Книгоноша, Красная печать, Библиографические известия, Книгарь и т.д. Дрібніше по темах книжки з бібліографії розподіляються так:

		Вимог	Видан.книжок	Відсотків
01/05/	Бібліографичні журнали	107	148	46%
01	Теорія бібліографії	30	42	13%
016:3	Бібліографія соціяльних наук	28	39	12%

		вимог	видан. книжок	відсотків
011	Бібліографія загальна	12	16	5%
016:09	Описання рукописів	12	16	5%
014	Покажчики до журналів	9	13	4%
016:5	Б-фія природничих наук	7	10	3%
015	Б-фія національна	7	10	3%
013	Б-фія українознавства	5	6	2%
016:9	Б-фія історії	5	6	2%
016:8	Б-фія красного письменства	5	6	2%
016:6	Б-фія прикладних наук	2	3	1%
016:02	Б-фія бібліотекознавства	2	3	1%
012	Б-фія окремих авторів	2	3	1%
	всього	233	321	100%

Порівнюючи малий попит на б-фію книгознавства та бібліотекознавства пояснюється тим, що здебільшого співробітники використовують її в кабінеті, не беручи з собою додому.

Що до решти книжок, зазначених в таблиці I: каталоги, преса, книжна справа, бібліофілія, історія книги, більш подрібних таблиць не даємо через те, що на них був порівнюючи малий попит.

Крім того, що співробітники беруть книжки додому, вони використовують їх також і в самому кабінеті. Пересічно в день буває їх 2-3 чоловіка, переглядають вони здебільшого нову літературу, що виставляється на вітрині, та каталоги. Кількість видач для перегляду в кабінеті дуже ріжноманітна: иноді кілька книжок, а иноді кілька сот книжок, пересічно, на день припадає 12 книжок.

Треба зауважити, що цифри використання книжок з кабінету бібліотекознавства могли би бути значно більшими, як би не було деяких перешкод. Такими перешкодами були: 1/те, що в минулому півріччі більшість ходових книжок та журналів з бібліотекознавства було оддано в оправу, де вони пролежали рівно три місяці, і таким чином на цей час були виключені з ужитку в кабінеті; 2/співробітники дуже довго затримували книжки на руках, часом книжку тримали 2-3 місяці, а то й півроку, через що книжки не обертались серед співробітників так часто, як їх вимагали.; 3/де-які ходові книжки, яких в кабінеті є дуже обмежена кількість примірників /напр., Труды 1-го библ. с"езда/, використовуються співробітниками шляхом запозичання у того, хто їх раніш узяв, так що книжка весь час рахується за одним абонентом, а вона тим часом обходить десятки рук і це залишається поза обліком у Кабінеті; 4/ не на всі питання бібліотекознавства є досить / або краще сказати: на всі питання не досить/ літератури, і через те на де-які питання, Кабінет ще не може задовольнити як слід вимоги співробітників; 5/ на минуле півріччя припав як раз час відпусків, коли взагалі робота в Бібліотеці значно зменшується.

Не вважаючи на ці перешкоди, цифри використання співробітниками ВБУ книжок з бібліотекознавтсва досить великі. Треба сподіватися, що надалі вони будуть ще більші, бо навіть при тих перешкодах, які ми тільки що зазначили, кількість вимог на книжки з кабінету все збільшується, як це ми побачимо з цієї таблиці:

Місяць	Кількість вимог	Кількість виданих книжок.
Травень	67	100
Червень	189	192
Липень	79	93
Серпень	40	43
Вересень	106	229
Жовтень	175	353
Листопад	199	224

Це свідчить про велику потребу фахової бібліотечної літератури

й окремого підручного відділу бібліотекознавства, а навіть більше того - про потребу в спеціяльному робочому Кабінеті для співробітників, де вони знайшли собі зручний й відповідним чином устаткований куток для наукових чи навчальних праць. Теперішне приміщення Кабінету не дуже для цього придатне через тісноту та брак необхідної мебли. Для зазначеної праці співробітників треба б одвести ще одну кімнату при Кабінеті.Доречи , треба сказати, що Кабінет, хоч він має далеко не всю потрібну літературу й не на всі питання, все ж уявляє з себе досить солідну збірку книжок, яка дає можливість бібліотекареві працьовать в галузі бібліотекознавства и книгознавства. За останні часи кабінет значно поповнився старою літературою, так що в ньому можна найти матеріяли в тій чи иншій мірі майже по всіх основних питаннях бібліотекознавства чи книгознавтсва.

Що до кількости співробітників, що користуються книжками з Кабінету, то їх було разом з практикантами за минуле півріччя 45 чоловік, що складає щось біля 75% до загальної кількости співробітників.

Крім індівідуальних абонентів співробітників Кабінет обслуговує в значній мірі и відділи, особливо справочно-консультаційний відділ, що найбільше використовує книжки з Кабінету для своїх праць і виставок ;ці книжки в наш облік не війшли.

II -інші відділи, разом Кабінетом бібліотекознавства в цифрах.

Назва відділу.	Загальна кількість яку видано по абонементу.	Видано співробітникам ВБУ.	Видано співробітникам в відсотк.	Які книжки брали найчастіш.
I.Кабінет бібліокознавства	1709	1516	88%	1/Хавкіна-Руководство для небольших б-к. 2/Труды I-го біболіот.с"езда 1911. 3/Отле.
2.Книгохранилище /загальне/	1581	1234	78	1/Лондон- Мартын Иден. 2/Синклер 3/Генри -Пути,которые мы изобираем.
3.Лабораторія /загальна/	469	469	100	1/А.Толстой-Хождение по мукам. 2/Шульгин - Дни. 3/Антоненко-Давидович- Запорошені силуети.
4.Періодика	1709	1516	88	1/Природа и люди. 2/Моды 3/Літературно-Наук.Вістник
5.Підручна бібліотека	1952	1226	62	1/Смена 2/Красная Нива 3/Красная Новь 4/Червоний шлях
6.Реєстратура	701	701	100	1/А.Толстой-Хождение по мукам. 2/Недра № 17,1925 3/Шульгин - Дни.
7.Україніка	343	319	93	1/Винниченко 2/Коцюбинський 3/Українка,Леся.
Разом			79%	

Поділ по розділах міжнародньої сістеми.

Відділи	0	05	1	2	3	37	4	5	6	61	7	8	8,09	9	91	92	Разом
Загальний	114	554	20	3	315	67	33	80	79	30	88	1717	92	65	10	20	3287
Періодика	2	889	-	3	301	16	14	16	32	31	49	163	-	30	-	-	1516
Україніка	14	-	-	1	67	-	16	6	6	-	1	157	21	22	1	7	319
Каб.б-вства																	1234
Разом	130	443	20	7	683	83	63	102	117	61	138	2037	113	117	11	27	6556

ИНФОРМАЦІЇ, ХРОНІКА, РЕЦЕНЗІЇ, БІБЛІОГРАФІЯ.

Із Ради Бібліотеки за термін від липня по грудень 1925 р.

I. Літній період.

Літній період життя Бібліотеки за останні 3 роки характеризується напруженою роботою по впорядкуванню старих книжкових фондів. Тому на цей час значно зменшуються у своїй інтенсивності инші роботи Б-ки. Через це природньо зменшується й кількість засідань Ради в цей період.

Отже за літній час від липня по жовтень відбулося 4 засідання Ради Б-ки, через які пройшли крім поточних дрібних справ, такі більш значні питання:

1. Про заміщення посад, що їх додано з нового бюджетового року до штату ВБУ. Це питання розвязано таким чином: постановлено 3 посади заміститти науковими робітниками, обравши їх по конкурсу; з них одну посаду дати індексатору-природнику, дві других - кваліфікованим українознавцям; 2 посади заміститти бібліотечно-техничними робітниками.

2. Про заміщення посади покійного т. Пустовойта. Одноголосно обрано т. Горянського.

3. Про купівлю медичної бібліотеки проф. Образцова. Постановлено купити.

4. Про передачу ВБУ б-ки Т-ва Природників на умовах, що їх вироблено Товариством за згодою ВБУ. Постановлено прийняти бібліотеку, як що умови будуть відповідні.

5. Про ремонт бібліотеки. З огляду на обмежені кошти зробити лише ремонт читальної зали та частини корідору, що коло читальні.

6. Про заснування при відділі "Україніка" підвідділу "Бесарабіка" згідно пропозиції представника АМСРР, який

обіцяв допомогти ВБУ у поповненні цього відділу відповідною краєзнавчою літературою. Признано бажаним таки підвідділ завести.

7.Про прийом делегації закордонних освітників, яка мала оглянути ВБУ.

II.Осінній період.

З початку академичного року, т.є. по закінченню чергових літніх відпусток, відбулося 3 засідання Ради Бібліотеки.

На першому з них, що відбулося 13/Х, було заслухано:1/доповідь Директора ВБУ про його подорож до Харкова. Основні інформації такі : затверджено для ВБУ штат в 65 співробітників ; бюджет Наркомосу УССР зменшено ; в звязку з цим урізано суми для окремих установ Наркомосу. Для співробітників ВБУ зменшено платню проти ставок останніх 3-х місяців. ВБУ піднято проти цього зменшення протест по всіх відповідних інстанціях.

2/Розглянуто програму Наради академбібліотек України, що має бути в грудні в Київі, і поповнено її"цілом рядом нових питань: про проблеми академбібліотек ; про стан наукових бібліотек на Україні на підставі анкет ; про уніфікацію бібліотечної статистики ; бібліографичні работи в наукових бібліотеках ; підготовка наукових бібліотекарів ; друкованний орган Академбібліотек і т.д.

Ці питання в формі тем докладів мусять бути надіслані до Харкова.

3/Інформація про пожежу, що трапилася в приміщенні кол.бібліотеки Флавіана в Лаврі. Ухвалено настоювати на тім, щоби Музей Культів, як господар будинку, негайно зробив ремонт ; в разі його незгоди - перевезти бібліотеку Флавіана до ВБУ.

Слідуюче засідання відбулося 4/ХІ в присутності представника Укрнауки т.Дубровського.

Заслухано його інформації, що до планів діяльности Бібліотечно-музейної Секції в тім частині, що торкається бібліотек.

В цьому напрямку Укрнаука має тенденцію централізувати спра

ву, утворюючи 4 центральних наукових бібліотек: в Києві, Харкові, Одесі і Катеринославі. Це об"єднання великих бібліотек України коло 4-х основних осередків викликано неможливостю постачати обов"язковий примірник в кількости більшій ніж один примірник на велике місто. З методичного боку Укрнаука покладає на Всенародню бібліотеку, як на центральний орган наукового бібліотекознавства, розроблення основних принципів бібліотечної теорії та практики, а також і підготовку бібліотекарів. В звязку з цим зосновується при ВБУ аспіратура для підготовки наукових бібліотекарів. Для підготовки рядового бібліотекаря Всенародня Бібліотека мусить виробити план організації курсів бібліотекознавства.

Що до Наради академбібліотек України, то представник Головнауки інформує, що більшість додатків до програму, що їх було подано Всенародньою Бібліотекою, принято і введено в програм Наради в формі співдокладів до оголошених тем.

Далі було заслухано інформацію про роботу комісії по приєднанню бібліотеки ІНО до ВБУ. Висновки Комісії про доцільність цього об"єднання мають бути передані на розгляд Укрнауки.

В справі тарифікації співробітників Директор дає інформацію про зниження більшости співробітників в розрядах і про цілу низку засобів, що їх було вжито ВБУ з цього приводу. Всі заходи залишилися без наслідків через те, що сміту на новий бюджетовий рік вже затверджено Раднаркомом. Представник Укрнауки підтверджує інформації, але обіцяє з свого боку представити Укрнауці всю недопустимість становища, в якому зупинилася ВБУ.

На засіданні Ради, що відбулося 8/XII, заслухано

було такі справи:

1/ Інформація директора ВБУ про наслідки його подорожі до Харкова.

2/Проект таріфікації співробітників ВБУ, що має виробити ВБУ, і представити його до Таріфної Комісії центрального Робосу для орієнтації при перегляді справи. Загальну схему таріфікації" розроблено так: Директор ВБУ 24 розряд ; заступник Директора і Вчений Серкетар 20 розр. ;7 Завідуючих Відділами 18 розряд ; 7 помішників Завід.Відд. - 17 розряд ;15 бібліотекарів-специялистів 13 розр, 10 бібліотекарів 10 розр., 15 бібліотекарів-спеціялистів вищої кваліфікації 14 розряд. Техничні посади идуть по загальній уніфікаційній сітці.

3/ Інформації про оцінку книжкового майна бібліотеки.Комісія по оцінці книжкового майна ВБУ з філією, манастирськими бібліотеками і т.и., оцінила книжкове майно Б-ки зі всіма її фондами в 2200000 карб.

4/Оголошення конкурсу на посаду Завідуючого Відділом Стародруків . Постановлено оголосити конкурс.

5/Обрання до числа позаштатних постійних співробітників замісць т.Тіхвінської- т. Якобі.Постановлено обрати.

6/Вироблення проекту вимог що до аспірантів і оголошення про 5 місць для аспірантів при ВБУ. Приинято розробити правила прийому.

7/Про українізацію. Постановлено: нагадати співробітникам про те, що останній срок для вивчення української мови кінчається 1-го січня 1926 р.

8/Питання про колосальну перегрузку адміністрації Б-ки працею виключно адміністративною і про необхідність вжити всякого рода мір, аби дати змогу Адміністрації Б-ки віддатися науковій роботі.

З життя Бібліотеки.

Довідавшись про тяжкий матеріяльний стан, який загрожує спів

роoітникам ВБУ на новий бюджетовий рік, ініціятивна група співробітників скликала загальні зоори, запросивши на них також Адміністрацію Б-ки. Не дивлячись на категоричні заяви представників Адміністрації Б-ки проте, що всі заходи для поліпшення матеріяльного стану співроoітників вичерпані, співроoітники постановили просити Директора ВБУ поїхати до Харкова, як представник співроoітників і на ЇХ кошти, аби ще раз персонально з"ясувати безпідставність зниження сп-ків в розрядах і випробувати всіх можливих заходів для поліпшення стану співроoітників.

Наслідком подорожі, як відомо оула категорична обіцянка переглянути справу таріфікації співроoітників ВБУ в тім напрямку, щоо принаймні не зменшити теперішніх ставок.

- : - : - : - : - : - : - : -

XXX

22/X оглядала В.Б-ку України екскурсія з 10 чоловік -учнів семирічної школи с.Майдан-Куриньский Літинського району Винницької округи під проводом учителя Прокіпа Івановича Ратушного. Де-кому з бібліотечних співроoітників довелося уперше оачити вихованців селянської семирічної трудової школи. Трудно роoити які-сь висновки на підставі тих спостережень, які ми мали за короткий час. Одно можна сказати - ми оачили дітей села, в свитках з селянського сукна, де-кого в чоботах, що шиті не для нього. Хлопці дорослі з спокійними руками, з напруженою увагою. Запитань оуло мало, але слухати інформації оули охочі. З охотою згодились допомогати на місці ВБУ в її українознавчій роботі. Ще трудніше сказати - чи встигнуть всі ці селянські діти за сім років орієнтуватись в сучасних культурних надбаннях хоч остільки, щоо

знати, що їм потрібно робити далі для своєї громади, для людства. І зовсім нічого не можна сказати, оскільки ці юнаки свідомо й успішно готуються до зближення з українським містом.

-:-:-:-:-:-:-

жж

28/Х оглядала В,Б-ку У. екскурсія з 5 чоловік-червоноармійців 18-го важкого гарматного дівізіона - кандидатів на бібліотекарів. З ними двоє керовників. Червоноармійці ставили такі запитання: 1/ яка найстаріша книжка є в ВБУ, 2/чи хто читає видання старих часів, 3/чи не їдять миші книжок, 4/ чи не можна яку-сь французьку книжку розгорнути й подивитись, 5/ чому не знестись з окружними Наросвітами, щоб ними було видано наказа районам зібрати на місцях непотрібну там літературу й надсилати до ВБУ.

-:-:-:-:-:-

М.Лоиноький.

М.М.Куфаев - Книга, як поняття й предмет науки та бібліографія, як документальна наука про книгу./Розділ з філософії книгознавства/ Київ УНІК.1925.Відбитка з "Бібліол.В." № 1-2 за 1925 р., 24с.с.

Це перша українська книжка, що її цілком присвячено методологичним книгознавчим питанням. Питання ці такі: що таке книга й що таке бібліографія, як наука. Пролетарська наукова думка не заперечувала й не заперечує потреби визначення основних загальних питань в теорії, то б то, в методології і навіть успіх в практичній роботі ставить в залежність від теоретичної підготовки. /

/.

Що до книгознавства, тільки матеріяльні наші скрути не дозволяють нам поставити з'ясування загальних питань рядом з питаннями що-денної практичної роботи з книгою. Тому появу кн.М.Куфаева ми мусимо вітати прямо як проява певного поширення нашого видавни

чого фронту. По суті кн. М.Куфаева є значне придбання й разом дуже помітне збогачення української бібліологічної літератури. По першому питанню - що таке книга - в українській літературі ми маємо лише одну спробу визначити це поняття, принаймні, в загальних рисах. Таку спробу дав Л.Ю.Биковський /Укр.Книгознавство.Подєбради, 1922, ч.2/ . За думкою Л.Ю.Биковського "книга це сконцентрована праця її автора й усіх попередніх поколінь". За думкою М.Куфаева "книга є річ, що конкретно сприймається, тоб то матеріялізована людська думка, злита з словом".

Це порівняння краще всього допомогає усвідомити, який значний крок ми маємо в определінні книги, як поняття. Загальна думка Л.Биковського, яку можна прикласти й до инших людських витворів, хоч би наприк.,сокира, картини і т.и. определіння, яке не має видових віднак, в порівнянні з определенням М.Куфаева здається майже абстрактним. Що до бібліографії, в українській літературі маємо майже виключно матеріял, що допомогає намітити перші кроки практичної бібліографичної роботи. Ми маємо визначення обсягу загальної українознавчої бібліографії, маємо спроби намітити завдання й межі журнальної українознавчої бібліографії, маємо правила картографії, але майже не маємо спроби теоретичного обміркування бібліографії, як науки, не кажучи вже про бібліографію в історичному аспекті. От чому праця М.Куфаева, даючи визначення природи бібліографії, як науки, незамінимо допоможе нам намітити ріжні форми бібліографичної роботи, допоможе спланування цієї роботи, допоможе й організації практичної бібліографії. В одному тільки ми мусимо зазначити безперечну хибу в праці М.Куфаева. Як відомо, Н.М.Лисовський намітив систему книгознавчих дісциплін. В українській літературі ми мае-

мо спробу Л.Ю.Биковського перенести цю систему в графичну форму. Основний прінціп цієї графичної схеми той, що в ній додержано співвідношення окремих книгознавчих діціплін. Дивлячись на схему, ми ясно уявляємо, яка з книгознавчих діціплін ширша по осягу, яка вужча, яка співпідлягає прінціпам більш загальної діціпліни. У М.Куфаєва ми находимо теж спробу графично схематизувати свої думки про співвідношення бібліологичних діціплін. Але із схеми М.Куфаєва ми не бачимо, яка з бібліологичних дісціплін будується на більш загальних прінціпах, а яка в своїх прінціпах співпідлягає більш загальній. В „поясі" М.Куфаєва, до якого він заводить цілий ряд діціплін - всі вони графично визначені в однаковому відношенні до книги, як центрального об'єкта їх дослідження. На нашу думку, це крок назад, порівнюючи із схемою Л.Биковського.

Читати кн.М.Куфаєва слід після ознайомлення з кн.Л.Лисовського - Книговедение, как предмет преподавания. Ще краще перед кн.М.Куфаєва прочитати ст. А.А.Сідорова - Книга, как предмет изучения- /Книга в России. І.М.1924/.

З техничного боку книжку видано не зовсім вдало. Особливо ми відмітимо хиби перекладача. В де-яких місцях перекладач бере такі слова, які не точно передають зміст того слова, яке перекладається . Вкажу на слово "слитный" , яке перекладач перекладає словом "з'єднаний", що не одно и те ж зі словом "злитий". Друкарські помилки в тих місцях, де подається якесь слово в латиниці - неприпустимі.

Отже, побажавши видавцям більшої уважливости до перекладної роботи, а також до коректурної, вважаємо, що кн. М.Куфаєва буде дуже корисна всякому, хто працює з книжкою.

- : - : - : - : - : - : - : -

М.Ясинський.

О.М.Маслова - Рукописна книга.
К.Держ.Вид. 1925.Науково-популярна бібліотека книгознавства УНІК-а за ред.Ю.О.Меженка,вип.І.114с.с.

В українському книжковому вжиткові до цього часу ми майже не мали книжки, котра освітлювала б судьбу рукописної своєї попередниці. А книжки на цю тему намдуже потрібні. Вони мусять поширити серед масового читача свідоме обережне відношення до рукописних матеріялів. Відомо, що під час переміщень книжкового майна за революційної доби, часто гинули рукописні матеріяли тільки через брак свідомого до них відношення. Отже актуальність теми очевидна. Судячи по змісту книжки й викладу, ця книжка буде найбільш корисна тому шарові нашого суспільства, яке складає переходову ступінь від висококваліфікованих наукових робітників до масового читача. Це не зменшує вартости книги. Це тільки підкреслює потребу ще більш приступної популярізаційної літератури для вжитку масового читача.

Що до оцінки книжки, ми обмежимось тими зауваженнями, які викликає книжка, коли ми розглядаємо її з погляду найзручнішого її використання читачем.

Коли взяти книжку в цілому, то ми побажали б, аби матеріял про рукописну книгу на Україні був відокремлений. Далі, коли мова иде про цілком виразно відокремлені об"екти дослідження, як мініятюри /95 ст./, або портрет/97ст/ слід відмежувати ці розділи від попередніх, хоч би починаючи з нових рядків. Тепер про де-які окремі місця. Будемо слідкувати за сторінками. На 7-ій ст. говориться про асірійську практику звязувати зміст глиняних плиток, коли цей зміст заповнює де-кілька плиток. Як

з'ясовується асірійці на кожній плитці на початку писали назву твору, а за такий у них завжди вважали перші слова тексту, тоб то перші слова першої плитки. Крім того останні слова кожної плитки писались теж на початку слідуючої плитки. Встає запитання: що ж раніш писали на плитці - чи перші слова першої плитки, чи останні слова попередньої. На стор. 87 не зрозуміло - що хоче довести автор, коли говорить про південно-слов'янських переписувачів, котрі яко-сь ставлять літери під рядками, або між ними. На тій же сторінці автор говорить про подібність візантійського й слов'янського уставного письма. Нажаль не показано зразків. Бажано також, щоб було показано на зразках рiжницю між скорописним українським і російським письмом в пам"ятках перших спроб /подано тільки український зразок -88ст./. Помилково читач відсилається автором до малюнка № 16, як до зразку тератологичного стилю /91 ст/.

Що-до мови, якою видано книжку, слід побажати, аби видавці й автори уникали такого збігу трудно зрозумілих слів, як це ми бачимо на ст. 12: церата, шабатура, пудло. На рахунок не зовсім вдалої фразеології й лексіки слід віднести також і те місце на 7-ій ст., де говориться про пуделки, що "низали" глиняні асирійські плитки.

Назакінчення вкажемо, що бібліотеки Михайлов.манастиря, Софійського собору, Видубецького й Лаври належать до Всенародньої Бібліотеки України, а не окремо існують.

З приємністю відмітимо доцільне розміщення бібліографичних ознак книжки, гарний шрифт і вдалий вибір формату книжки. Обкладинка сама по собі чудесна, але ті друкарські приладдя, що на ній вміщено, як орнамент, не відповідають змістові книги.

- : - : - : - : - : - : -

Д.Балика.

Вивчення українського читача.

/Бібліогр.покажчик,що його оклад.по матер.ВБУ/

Не було жодного питання в галузі бібліотекознавства, де би

малося таке расходження між теорією та життям, як в справі вивчення читача. Наукова допомога робітникові книжки - бібліотекарю до цього часу не існує, бібліотекар мусить сам розвязувати всі питання керовництва читачем, бібліотекар прокладає свої шляхи вивчення читача, майже зовсім не розуміє тих теоретичних спроб, що їх зазначено в так званій "бібліо-психології" Рубакина.

Справа полягає ні в одній занадто абстрактній формуліровці, що її вживає Рубакин, справа не в тому що наше життя іде дуже швидким темпом.

Є в расходженні теорії та практики якісь инші підстави ;більш відповідні. В коротенькій заміточці не можна показати цього детально, але зазначимо основне расходження.

Бібліопсихологія весь час має на увазі виключно читача. Книжку взято в бібліопсихології, як цілий комплекс властивих її ознак, але аналізували її лише вважаючи на цілеву установку, на певну категорію читачів, виключно для вивчення читача. Об'єктивно книжку, її зміст, ідеологію и т.и. бібліопсихологія не вивчає, для неї книжка лише знаряддя для психологичного вивчення читача.

Життя показує, що цього не досить. Не треба бути занадто бібліофилом, для того, щоб все ж таки вивчати и книжку й читача. Світогляд автора, науковість автора, взагалі зміст книжки, оздоблення книжки,мова-ознаки, що їх можна вивчати об'єктивно, не тільки під кутом зору вивчення читача. Але и цього не досить. Саме вивчення читача можна провадити на книжці не одним методом експериментальної психології,а й більш життевим, цінним. це - той сінтетичний метод - вивчення книжки й читача з метою допомоги видавничої діяльности Державидава, який зараз перевадиться

в Москві /див. наші статті в "Красному Бібліотекарі" 1925 рік № 10, зокрема № II/.

Сінтетичним методом вивчали книжку и читача також наші українські письменники - Грінченко Б.Д., Франко, Куліш и т.и. з 60-х років. /Див.нашу бібліографію, що її подано ниже .Особливо зазначимо метод голосного читання у Грінченко Б. і т.и./

Бібліотекарі вивчають в своїй практиці цілий комплекс "книжка-читач", не беруть відокремлено читача, його мнему и т.п.,а книжку тільки як знаряддям експерименту над читачем.

Тут Рубакін помиляється, перегнув палку в бік вивчення читача, одкинувши книжку, її зміст, її ідеологію, мову,то що...

Є ще,крім синтетичного,другий метод вивчення читача, т.зван. - аналітичний. Це вивчення читача на підставі більш детального аналізування всіх явищ душевної діяльности в момент читання читачем книжки. До обсягу вивчення читача аналітичним методом входить:

I. Вивчення ідей, що скеровують увагу в процесі читання,"направляющих идеи".

2. Вивчення "здібности читача відновлювати те, що ним прочитане".

3. Вивчення здібности читача критично підходити до того, що він читає.

4. Вивчення здібности узагальнення того, що прочитано.

5. Вивчення уміння звязати те, що прочитано з оточенням.

6. Вивчення "эмоций".

7. Вивчення "як швидко виникають реакції у читача".

Цей метод нагадує метод Рубакіна, але по змісту значно від різняється від нього.

Синтетичний и аналітичний методи доповнюють один одного і тому часто користуються то тим, то другим рівнобіжно. Синтетичний и аналітичний методи краще відомі бібліотекареві ніж бібліопсихологія Н.Рубакина.

В бібліографії як раз нами подано матеріяли /статті,замітки, відчити/, що до певної міри допоможуть бібліотекареві розбірати-

ся в зазначених вище питаннях - і з'ясувати, як іде вивчення українського читача в практиці и як воно повинно бути накреслено в теорії для наукової допомоги бібліотекареві в справі керування читанням, в роботі з читачами.

Вивчення українського читача.

/Бібліографичний покажчик, складений по матеріялах Всенародньої Бібліотеки України/.

60 - ті р о к и.

I. Бѣлопоновъ - О посѣтителяхъ Житомірской Публичной Библіотеки. Волынск.Губ.Вѣдомости 1867, 1868, 1869г.

2. Воскресенскій А. - Статьи въ "Руковод. для сельскихъ пастырей" Кіевъ 1862 и въ "Кіев.Епарх. Вѣдом." 1862./возражения на статьи об укр.читателе и укр.книге, помещенные в ж."Основа" 1862г./

3. Гавришъ А. -Пять дней зъ життя Х-го студента. "Основа" 1862, IX /сент./стр.60-74.

4. Городиській А. -Чему и какъ учить нашъ народъ. "Основа" 1862, IX /сент./ст.7-25.

5. Даниловскій Г.П. - Харьковск.народныя школы. /съ 1732г. по 1865г./ /Богато матеріялів про читача за старі часи/.

6. Каховський В. - Листъ до "Основ"янъ". "Основа"1862 I Віст. ст. 56-59.

7. Костомаровъ Н. - О преподаваніи на южно-русскомъ языкѣ. "Основа" 1862 У /май/ ст.1-7.

8. Кулишъ П. -Взглядъ на малоросс.словесность. "Русск.Вѣстникъ" 1857. XII.

9. його ж -Листь съ хутора". Листь I и II, "Основа" 1861 I и II.

10. його ж -"Листи съ хутора". Листь I и II. Про городы и села. /Изд.Кулиша/Спб.1861г. ст.16.

11. його ж -Про городы и села / зъ Основы/ "Вечерницы" 1862г.Львовъ №№ 28, 29, 31.

12. його ж -Простонародность въ украинской словесности. "Основа" 1862, кн.1.

13. його ж -Характеръ и задача украинской критики. "Основа" 1861. кн.II.

14.Кулишъ П. -Статті в "Народное чтеніе".

15.Мазко П. -Изъ с.Карасиновка /Екатеринославс.губ./"Основа" 1861р. У/май/ ст.65-68.

16.Общественныя библіотеки на Югѣ. "Основа" 1861,УII /июль/ ст.139-152.

17.Переходовець Олександр. - Изъ Полтавы /читач газет, книжок того часу/. "Основа" 1861,У.ст.71-72.

18.Письмо семинариста. "Основа" 1862,УII /июль/ ст.26-27.

19.Современная Южно-Русская Лѣтопись. О способахъ распространенія грамотности. "Основа" 1862,кн.УIII /август/ ст. 1-26.

20.Стояновъ А. -Неправдивость и равнодушіе - главнѣйшія помѣхи къ распростр.грамотности. "Основа" 1862, IX /сент./ ст. 74-90.

21."Ясная Поляна"-Два слова о новомъ явленіи въ дѣлѣ народнаго воспитанія. "Основа" 1861,УIII, ст.122-124.

22.Шевченко Т.Г. -Дневникъ Т.Г.Шевченко. "Основа" 1861 и 1862Г.Г /ряд ***/.

80 р о к и.

23.Гавришъ -Десятилѣтіе Каневской публичной библіотеки /1878-1887/. "Кіев.Старина" 1889.УIII.

24.Отчетъ за третіи годъ Харьковской Общественной Библіотеки /съ 26/IX .1888 по 26/IX 1889/.Харьков 1889г.

25.Павликъ М. -Про русско-українські народні читальні."Науков.Библіотека" 1887р. книжки II и III.

26.Рецензія на книжку Павлика "Зоря" Львів 1888 № 1.

27.Сумцовъ Н.О. -Культурныя переживанія. Кіев.Старина 1889 /рядъ ***/.

28."Что читать народу" - Критич.указатель книгъ для народнаго и дѣтскаго чтенія.Сост.учительницами Харьковской воскресной школы: Х.Алчевской и другими. том1. Спб. 1882г.

29. "Что читать народу" том 1. 2-ое изданіе. СПБ.1888г. ст.805+ + XXI.

30."Что читать народу", том II.СПБ. 1889Г.

31. Критич.замѣтки и отзывы на книгу "Что читать народу"."Южный край" 1884г. 12 апрѣля и 5 июня.

32.Те-ж в "Харьков.Вѣдомости" 1884 отъ 20-го апрѣля.

90 р о к и.

33.Ан-скій С.А. -Очерки народной литературы. Изд.Русск.Богат. СПБ.1894.стр.149./Ан-скій вивчав україн.читача/

34.Бощновскіи Вл.-Публичная библіотека въ Житомірѣ/по поводу [illegible] 25-тилѣтія/."КІЕВ.СТАРИНА" 1891,УIII,ст.[illegible]

/матеріял про украін.читача/.

35.Вартовий /Грінченко Б./.-Листи з України Наддніпрянської ,див."Буковина"/переведено в 1917 р. окремою книжкою/.

36.Вільхівський В. /Грінченко Б./- Українська книжка на селі. /укр.книжка и укр.читач.Вивчення читача методом голосного читання/. Ж. "Зоря" Львів 1892р.,ст.35, 53, 75,112,134,155.

37.Гримач М. -Література й життя. "Зоря" Львів,1897 ст.217 и 255./ переважно про укр.книжку, але є й про читача/.

38.Грінченко Б.-Украін.книжка на селі. Див.ч.36 "Вільхівський В." Див.ч.70 "Чайченко В."

39.Драгоманів М.-Листи на Наддніпрянську Україну./перевидано в 1917р. окремою книжкою./ /є про видання книжок для народу й про вимоги читача/.

40.Краткій историч. обзоръ 25-лѣтія дѣятельности Херсонской Обществ.Биб-ки /1872-1897г./ и отчеть биб-ки за 1897 г. Херсонъ 1898. ст.65.

41.Кримський Хв.-Украинсько-руски выданя Московскихъ лубочниковъ."Зоря",Львовъ 1890,ст.335

42.Лесевич Волод. - Лист до редакціі часописи "Сынъ Отечества" 1899. ч.153.

43.Ляшенко Арк.-О житомірской публичной биб-кѣ."Кіев. Старина" 1892г. III /мартъ/ ст.499-503.

44.Михалевичъ И.К. - 25-тилѣтіе Каменецъ-Подольской Русской Публичной Биб-ки /1866-1890/ Кам.-Подольскій, 1891. ст.54÷ XXIУ.

45.Отчетъ Благотворительнаго Общества изданія общеполезныхъ и дешевыхъ книгъ / въСПБУРГѢ/. Отчетъ за 1899г. СПБ.

46.Отчетъ о дѣятельности Комитета по устройству сельскихъ библіотекъ и народныхъ читаленъ за 1896 г. Харьк.Общество Грамотности Харьков 1897г. ст.61.

47.Отчетъ о состояніи Житомірск.Городск.бесплатной народной читальни за 1897г. /годъ первый/. Житомірь 1898. ст.34.

48-50.Отчеты Кіев.Городской Публичной Библіотеки за рядъ лѣтъ /1897,за 1898, за 1892/.

51-53.Отчеты Кіевской Городской бесплатной народной читальни за 1897-8 годъ ; за 1897-8 годъ, за 1899-1900 г.

54.Отчетъ Одесской Город.Пуб.Библіотеки за 1890 годъ. Одесса 1891 г.

55-56. Отчетъ Первой Одесской Город. безплатной народной читальни за 1893 г.; за 1894 годъ. Одесса 1894 г. и 1895.

57. Отчетъ второй Городск. безплатной народной читальни за 1899-1901 г. Одесса 1902 г. ст. 33.

58. Отчетъ Харьков. Обществ. Библіотеки за четвертый годъ и Протоколъ общ. собранія членовъ ея 9 дек. 1890г. Харьковъ 1891 г.

59-61. То-же за пятый, за шестой, за седьмой годы. Харьков 1892, 1892, 1893.

62. Очеркъ развитія Черниговской Общ. Библіотеки за 20 лѣтъ ея существованія /1877- 1896/ и отчетъ биб-ки за 1897 годъ. Черниговъ, 1898. ст. 116.

63. Павлик М. -Про перестрій руских читален. "Народ" 1890, № 10.

64. Пѣшехоновъ А. -Изъ исторіи читателя. Стат. замѣтка. Очеркъ развитія Черниг. Обществ. биб-ки за 20 лѣтъ ее существованія. "Жизнь" 1899г. № 6 ст. 10.

65. Потреба популярных книжок україньских. Літ-Наук. Вістник, Львів 1899, том УII ст. 119.

66. Программа вопросовъ для собиранія свѣдѣній о чтеніи книгъ въ народѣ. /Харьков. О-во Грамотности/. Харьковъ 1891 г., стр. 7.

67. Пругавинъ А.С. -Запросы народа и обязанности интеллигенціи. I-ое изд. 1890г.

68. Те-ж 2-ое изд. СПБ. 1895 г. ст. XXIII+ 547 / є малюнки з життя Києва та Одеси и т.и./

69. Струнина А. - Первыя воскресныя школы въ Кіевѣ. "Кіев. Старина" 1898, У /май/ ст. 287-307. /матеріял про биб-ку й читача/.

70. Сумцовъ Н.Ѳ. -Культурныя переживанія. "Киев. Старина" за 1890 р.

71. Чайченко Василь /Грінченко Б./ - Популярні книжки /якою повинна бути народня книжка/. "Зоря", Львфв 1891 ст. 15,37,53,73,115.

1900 - 1905 р о к и.

72. Алчевская Х.Д. -Чтеніе шведскихъ и норвежскихъ писателей въ /украин./ деревнѣ и городѣ. "Русск. Богат." 1903 Январь /№ 1/.

73. Ан-скій С.А. - Народъ и книга. "Русск. Богат." 1902 г. №№ 6, 7 и 8.

74. Вільхівськии Б. -Народопросьвітні книжки /за роки з 1899/. Л.Н. Вістник том ХУI стр. 112-127.

75. Гнв -Книжка на селі. Л.-Н. Вістник 1901р. т. XIУ ст. 21.

76. Грінченко Б. -Народпросьвітні книжки. див. ч. 74 "Вільхівськи

77. Грінченко Б. -Народній театр /п"єси та глядачи/ Л.-Н. Віст-

ник 1900, кн.7,8,9.

78.Доманицкій В.-Какъ читается Шевченко /якій твір мае тираж/ Кіев.Старина,1904,УІІ--УІІІ ст.18-19.

79.Є.С. -Гоголь і великоруські читачі з простого народу. Л.Н.Вістник 1900 р. т.Х ст.129.

80.Є.С. -Попит на україн.книжку в народі. Л.Н.Вістн.1900р.т.Х ст. 207.

81.Є.С. -Склади книжок на селах. Л.Н.Вістн. т.ХІІІ ст.73.

82.Є.С. -Україн.книжка на селі. Л.Н.Вістник 1902р. т.18. ст. 37./З цікавою таблицею/

83.Какъ иногда читается книга въ деревнѣ. "Сынъ Отечества" 1900р., ч.67.

84.Ков-Кол.Т. -В справі ширення книжок у народі. Літ.Наук.Вістн.т.ХУ ст.24.

85.Л.М. -Н.И.Савич /последній вольтерьянецъ/ "Кіев.Старина" 1904.ІІ.

86.Левицкій О. -Очерки народной жизни Малороссіи во второй половинѣ ХУІІ в. Кіев.Стари-Старина, 1901, №№ 1-12.

87.Мердеръ А. -Попытка учредить въ Балтѣ комм.собраніе и городскую общ.биб-ку."Кіев. Стар." 1901 ІХ. /цікава зам. про читача/.

88.Н.Ч. -Изъ Чернигова./"Безграмотн."читатель/."Образованіе" 1901г.ІУ/апрѣль/

89."Народная Литература".Сборникъ отзывовъ библіотечной Комиссіи.Кіев.Общества Грамотности о книгахъ для народного чтенія. Выпускъ І. Кіев 1903г.стр.УІ+242+ІУ

90.То-же изданіе 2-ое Кіевъ 1904 г.

91.То-же Вып.ІІ. Кіев 1904 г. ст.Х+ 160.

92.Николаевъ А.А.-Статистика чтенія./Вѣстн.Знанія, 1903 г. УІІ/.

93-97.Отчеты Благотворит.общества изданія общеполезныхъ и дешевыхъ книгъ /въ СПбургѣ/ за годы 1900,1901,1902,1903,1904.СПбургъ. /є зразки тем для видавничої діяльности,про напрямки роботи и т.и./

98-102.Отчетъ Кіевской Городской Публичной биб-ки /за годы 1900,1901,1902,1903,1904/.

103-106.Отчетъ о дѣят.и состояніи Первой Кіев.Городской Безплатной Народной читальни на Подолѣ /за годи 1901,за 1902,за 1903, за 1904/.

107-109. Отчетъ о состоянiи и дѣятельности Кiев.Городок.безплатной народной читальни имени Пушкина./за годы 1901, за 1902, за 1903/.

110. Отчетъ Кiев.Городской Народной безплатной читальни имени Жуковского с 21/окт.1903г.по 1 янв.1904года.

111. Списки книгъ для безплатныхъ биб-къ-читаленъ и для школьныхъ биб-къ, составл.библiотечной комиссiей Кiев. Общ-ва Грамотности. Кiевъ 1903г. ст.87.

112. Франко IВ. -Журнал і публіка. Літ.-Наук. Вістник 1900р., том IX ст.136-147./ цінна стаття, з таблицями/

113. Щепкина-Куперник - "Къ свѣту". / спостереження над читачами, що читали Гоголя/ "Сѣверный Курьеръ" 1900 г. ч.100.

1905 - 1917 р о к и.

114. Ан-скiй С.А. - Народъ и книга. Унив.Кн.вол.Столяръ.Москва. 1914г. стр. 266. / вивчення укр.читача-селянина и робітника/Донбасу/.

115. Грінченко Б. -Історичні книжки на селі /вивчення читача/. "Нова Громада" Київ 1906р. № II ст.90-II5.

116. його ж -Кулішеві твори і сільські читачі. Журн." Нова Громада" К. 1906 № 6 ст. 68-84, № 7 ст. 53-70.

117. його ж -Те ж окремою відбиткою. К.1906. ст. 34.

118. його ж -Перед широким світом. Київ 1907р. ст.IX+320. /Цінна робота Грінченко Б. про укр.книжку й україн.читача на селі-селянина и робітника. Автор методом голосного читання вивчає читача Катеринославщини/.

119. Рецензія Петлюри С. на книжку Бориса Грінченко "Перед широким світом". Ж."Україна" 1907р. кн.7-8 ст.237-246. /Автор показує помилки Грінченко й идеалистичний підход до вивчення читача/.

120. Грінченко Б. -Перелицьована "Енеіда" на селі. "Зоря" Москва 1906 р. № 5-6.

121. його ж -Твори світової літератури на селі "Нова Громада" 1906 р. № 12 ст. 85-96.

122. його ж -Читатели изъ народа о произведенiяхъ И.С.Левицкаго. "Полтавщина" 1905 г. №№ 31 и 42. "Кiев.Старина" 1905 г. март, ст.262.

123. його ж -Шевченків "Кобзарь" на селі. "Нова Громада" 1906 кн.II ст.7-29.

124. Звідомлення товариства "Просвіта" у Киї-ві за 1906Р. К.1907 ст.74.

125. Звідомлення т-ва "Просвіта" у Київі за 1910 р. К.1910р.ст.64 /Цікаві данні "що дала анкета" про читача Курінівки, Деміевки и т.и./

126. Карбовський М. -Наши книгозбірні і їх читачи. "Украин.Студент" СПБ. 1913 г. № 2.

127. Лобода А.М. -Къ исторіи классицизма въ Россіи въ первую половину ХУIII в. /Сборникъ " ". К. 1911. ст.369-388/

128. "Народная Литература". Сборникъ отзывовъ библіотеч. комиссіи Кіев.Общ-ва Грамотности. Выпускъ III. Кіевъ 1906 г. ст.XIУ + + 234.

129-132. Народные биб-ки Харьковской Губерніи. Основное обследованіе за 1907, за 1911 г.г. Текущее обследованіе за 1912, за 1913 годы. Харьковъ /1908-1916/. /Ретельно складено, дуже змістовно/.

133. Николаевъ А. -Книга въ деревнѣ. 1907 г.

134. Його ж -Хлѣба и свѣта. Матеріальный и духовный бюджетъ трудовой интеллигенціи у насъ и за-границей. Изд."Вѣстн. Знанія". СПБ 1910 стр.87.

135. Новицький Н. - Статья въ "Южной Зарѣ" 1913 №№ 2002, 2003.

136-143. Отчетъ Благотв. Общества Изданія общеполезныхъ и дешевыхъ книгъ /въ С.Петербургѣ/. Отчеты за годы 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913. СПБ.

144. Отчетъ Кіевскаго Общества Грамотности за 1906 годъ. Кіевъ 1907 стр.99.

145. Отчетъ Комитета четвертой читальни Харьк. Общества Грамотн. за 1905-1906 г. Харьковъ 1907г. ст.31.

146. Отчетъ о дѣятельности библіотекъ Юго-Западнаго Края въ 1904г. Кіевъ 1905 г.

147-148. Отчеты по Житомірской русск.публичной биб-ке см. за 1911г., за 1912 г. Житоміръ 1912г. ст.10; 1913г. ст.13.

149-155. Отчетъ Кіевской Городской Публичной Биб-ки. См. за годы: 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1911, 1912.

156-157. Отчетъ о дѣятельн. и состояніи I-ой Кіевской Городской безплатной народной читальни. См. за годы: 1905, 1906.

158. Отчетъ о состояніи и дѣят.Кіев.Городской безплатной народной чит-ни имени А.С.Пушкина за 1905 г. К. 1906г.

159-160. Отчетъ о состояніи и дѣятельности Кіевской Городск. безплатн. народной читальни имени Н.В.Гоголя. См. отчетъ за 1905г., за 1906Г.

161-167. Отчетъ Одесской Городской имени Императора Николая II Публичной Библіотеки. Див. отчеты за годы: 1907, 1908, 1909, 1911, 1912, 1913, 1914/.

168. Родниковъ В. -Очерки по исторіи народной литературы и народнаго чтенія. Кіевъ 1914г.

169. Стешенко Іван.-Українське письменство і читач. Літ.Наук. Вістник 1913 р. кн.У.

170. Сумцовъ Н.Ө.проф. -Изъ украин.старины.Харьк.1905г. Див.ст. 117 и инші.

171. Украинскій народъ въ его прошломъ и настоящемъ.Подъ редакц. проф.Волкова,Грушевскаго,Ковалевскаго и т.и. том І и особенно ІІ. П.1916г. /во ІІ томѣ 707 страница/.

172. Финкельштейнъ М. -Что и какъ читаютъ дѣти. /Анкета Кіев.біб ліотеки Д.Ю.Доброй/. "Новости Дѣт.Лит-ры" 1914 г. № 9-10 стр.7-15.

173. Что читать народу. Под ред. Х.Алчевской томІІІ.Москва 1906г.

з 1917 року - 1925 р.

174. Александров. -Работа с детьми вокруг библиот-ки."Путь Просвещения" Харьк.1922,№ 4.

175. Амоурський -Керовництво індивидуальним читанням комуніста в Червоній армії ."Шлях до ком." Харьк. 1924 № 6-7.

176. Артемов -Естественный эксперимент в изучении дского чтения. "Книга и ребенок" Харьков 1924г.

177. Багалій Дм./академик/ - Харківська Громадська Бібліотека. "Книжн.Вістник". Вид.Всенародньої Бібліотеки України 1919 р. ч.2 от 41-58.

178. Балика Д. - Методика разговора с читателем."Красный Биб-рь" Москва 1925, № 8.

179. його ж - Профили читателей. "Книгоноша",Москва 1924, № 40.

180. його-ж - Социальное изучение читателей."Книгоноша" М.1924.№ 36.

181. Б е к А. - Книга и женщина-работница./Донбаса/.Ж."Рабочий Читатель" Москва 1925, № 7.

182. його ж - Книга и рабочая молодежь /Донбас/ "Рабоч. Читатель" орган Москв.ГСПС. Москва 1925, № 9 и 10.

183. його ж - Лицо рабочего читателя. Ж."Рабоч.Читатель" М. 1925. №№ 5 и 6.

184. Донской Окружной Политико-Просвет.Комитет .Циркуляр № 1622 от 13 янв. 1925 "Двухнедельник Донск.Окружного Отдела Народн.Образов." Рост.на Дону 1925, ІІІ-ІУ.

185. Журавлев - К вопросу об изучении читателя "Красная Рота Харьков 1923 № 32.

186. Золотарев И. - Читательские интересы комсостава УВО. "Спутник Политработника" М.1924 № 6.

187. Кагаров Е. проф. -Литературные вкусы в детском и
---------- юнош. возрасте. "Путь Просвещ." 1923
№ 5 ст. 166-174. /погляди нім. психолога Квоста/.

188. Каплин А. -Крестьянск. читатель /подольского Уезда/. Рабоч. Чит-ль, 1925, № 9 /девять/.
----

189. Модзалевский В. - З історії книги на Україні. /читач ХУІІІст./. "Книгарь" Київ 1918. ч.5. ст. 235-239.

190. Ліковський Ан. - Бібліотека Т. Шевченко. /з реєстром
--------- книжок/. "Книгарь" Київ 1917, ч.3. ст. 107-113.

191. О - мъ М. -К вопросу изучения читательских типов.
--------- "Рабочий Клуб" Харьков 1925, № 9.

192. Рочинский А.- Наблюдение над чтением партийцев.
----------- "Партработа в полку" - орган Украин. Пуокра, Харьк. 1923, № 4.

193. Силенко А. -Газети в армії. Г. "Нова Рада" 1917 ч.149.
----

194. Сірополко С. - Взірцевий катальог шкільної та народ
----------- ньої бібліотеки. Київ. "Всеувито" 1918р ст. 31 ц.н.п. /Див. передмову Сірополко/

195. Тихомиров, Христолюбова и Давыдов. - Работа въ Зем-
----------- ской библіотекѣ-читальнѣ Ставропольской губ. Ставрополь 1917.

196. Триліський Ол. - Сучасне село. Вид. "Ч. шлях" /К/ 1924
----

197. Фридьева Н.Я. - К вопросу об изучении читателя.
----------- "Красн. Биб-ръ", М. 1925 № 2.

198. Фридьева Н.Я. - Маленький опыт одной организации чи-
----------- тателей /Київ/. "Красн. Биб-ръ" М. 1924 № 8.

199. Фридьева Н.Я. - Современные запросы читателя /Кие-
----------- ва/ и активность библиотеки. "Красн. Биб-ръ" м. 1924. № 1.

200. Хлебцевич Е.И. Изучение читательских интересов. М.
----------- 1923. Изд. "Красн. Новь" Г.П.П. /Див. анкету Киевского Пуокра и т.п./

201. Цируль Ян. -Вопросы психологии в политпросветработе. "Путь к коммун." Х. 1923. № 1-2.
----

202. Чередниченко В. - Дитяча книжка на селі. "Педагог.
----------- Журнал для вчителів початкових шкіл на Полтавщині". Полтава 1917 № 7-12.

203. "Читатель и книга" - Сб. под ред. Боровича. Харьков.
----------- 1925 г.

204. "Клуб, биб-ка, красный уголок" под редакц. М. Волина.
----------- Харьков. Изд. УВО. 1924. Див. "Читатель" на стор. 139-148.

205. Штоке Г. - Книга на село. "Шлях до Коммунізму"
-------- Харьк. 1924 № 5.

- : - : - : - : - : - : -

Н.Г.Козель.

Україознавчі видання,що їх було заборонено на терені України /в складі колишньої Росії/ x/

I.

Окремі видання /заарештовано,затвержено на них арешт,знищено/.

68.Брукер, Луі де.-Партія та професіональні спілки. Переклад з французької мови і передмова Левка Юркевича. Київ.1908.Видавн."Шлях".Друк.І-ої Київськ. Артілі Друкарської справи. стрн.128. /Знищ./

69.Васильченко С. -Оповідання. Київ,1915.Видавн. "Вік".Друк.В.П. Бондаренка та П.Ф.Гніздовського."Українська бібліотека № 22 /на обкладинці 23/./затв./

70.Досвітні Огні. Збірка поезії й прози до читання й декламації. Київ,1914. Видання І-ше й друге. Упорядкував Б.Грінченко, з портретами авторів і артистів, з музикою М.Лисенка та М.Левицького.Трете видання Є.Череповського. Тип.И.И.Чоколова./знищ/

71.Драгоманов М.- Шевченко,Укра"нофіли й Соціялізм. З передмовою й примітками Ан.Ліковського. Київ.1914.Видавниче т-во "Криниця" стрн. 184.Друк.В.П.Бондаренка та П.Ф.Гніздовського /знищ/.

72.Затишок-Могущенко Є. - За стінами. /Золота клітка/.Драматичні малюнки на 4 дії, Харків.1915.Тип."Печатник". /заар./

73.Земля. Сборник пятый". 1911. Московское книгоиздательство.Тип. т-ва А.А.Левенсонъ. /знищ./

74.Копія суднаго журнала общаго присутствія Екатеринославскаго губернскаго правленія от 10 марта 1914 года . /знищ./

75.Левченко,Гаврило.- Цівільний шлюб. Пьєса на 3 дії.Київ.1914. Вид.Є.В.Пустовойта, Друк.І-ої Київськ.Друк. Спілки. /затв./

76.Пилипович, М. -Про рідну українську мову. Київ.1914.Вид."Знання" Друк. А.І.Гросмана. /затв./

77.Степнякъ-Кравчинскій С.М. - Штундист Павель Руденко.Романъ.Спб 1906.Изд.В.Врублевского.Тип.Н.П.Клобукова /знищ/

78.Труды Харьковскаго Областного съезда Всероссійскаго Союза Городовъ по вопросу объ устройствѣ и эвакуаціи бѣженцевъ. Харьковъ. 29,30 ноября и I декабря 1915 г. Харьковъ.Тип."Печатникъ" /заар./

79.Чому наша земля зветься Україною. Видання Полтавської Української книгарні.Друк. т-ва Рябушинських Москва 1916. /Заборонено з приводу військового стану/.

---

x/ Див. "Бібліот.Журнал" ч. 6-7.

80. Шевченко Т. -Кобзарь. Видання "О-ва им.Т.Шевченка для вспомощ.нужд.урож.Южн.Россіи учащ.въ высш.учебныхъ завед.въ Петербургѣ" та "Благотвор.о-ва изд. общеполезн. и дешевыхъ книгъ".Спб. 1906. Книгоизд.Шмидтъ. стрн. ХУІ + 634 /заар./.

81. Шевченко Т. - Кобзарь. Видання "О-ва им.Т.Г.Шевч. для вспом.нужд.урож.Юж.Рос.уч. въ высш.уч.завед.въ С.Петерб." та "Благотв. о-ва изд.общеполезн. и дешев. книгъ". Тип. Шмидта. /знищ./

82. II.

Журнали українською мовою.

82. "Дзвін". Київ. 1913. № 3 /затв./
83. "Літературно-Науковий Вістник" 1909 ч.У,УІ,УІІ, ІХ. /знищ./
84. "Літературно-Науковий Вістник" 1911. ч.УІІ-УІІІ. /знищ./
85. "Маяк" Київ 1914 № 15 /затв./
86. "Маяк" Київ 1913 № 27 /затв./
87. "Сніп" Харків. 1912 № 43 /затв./

III.

Журнали російською мовою.

88. "Вегетеріанское Обозрѣніе" Київ 1915 № 4 /затв./
89. "Голосъ Труда" Київ. 1913. № 10,11,12 /затв./
90. "Дни нашей жизни".Харків 1912 № 9-12 /знищ./
91. "Колючки" Харків 1913 № 30 /заар./
92. "Молодой Журналъ" Одеса № 1 /затв./
93. "Обозрѣніе" Одеса. 1913. № 4 /знищ./
94. "Нагайка". Харків. 1915 № 6 /затв./
95. "Слово Истины". Одеса. 1913. № 14. /знищ./
96. "Слово Истины" Одеса 1914 № 30 /знищ/.
97. "Слово Истины" Одеса 1914 № 47 /заар./
97. "Украинская Жизнь". Москва. 1913 № 11 /затв./

ІУ.

.... чужоземн. мовами.

98. "Кувинж-Молдовенеск" Кишинева 1913 № 5 /затв./
99. " " /Чехославянинъ/.Київ 1913 № 163 /затв./
100. "Эллиникос Астир". Одеса 1913 № 3 /заар./

У.

Газети російськ.мовою.

101. "Бессарабская Жизнь".Кишиневъ 1912 № 217 /затв./
102. "Бессарабская Жизнь" Кишиневъ 1913 № 69 /затв./
103. "Бессарабская Жизнь" Кишиневъ 1913 № 221 /заар./
104. Бессарабская Жизнь" Кишиневъ 1913 №277 /затв./
105. "Бессарабскій Телеграфъ" Бендеры. 1913 № 142 /заар./
106. "Вечерняя Южная Мысль" Одеса 1913 № 2 /знищ./
107. "Вечерняя Южная Мысль" Одеса 1913 № 10 /затв./
108. "Вечерняя Южная Мысль" Одеса 1913 №№ 30,37,59. /знищ./
109. "Вѣстникъ Юга". Катеринослав. 1914 № 550 /затв./
110. "Голосъ Кишинева" Кишиневъ. 1913 № 89 /затв./
111. "Голосъ Кишинева", Кишиневъ. 1914 № 194 /затв./
112. "Голосъ Одессы" Одеса 1910 №№ 155,164 /знищ./
113. "Голосъ Одессы" Одеса 1911 № 705-458 /знищ./

114. "Голосъ Одессы". Одеса. 1912 № 1204 /заар./
115. "Двуглавый Орелъ" Київ. 1914 № 57 /заар./
116. "Другъ" Кишиневъ. 1913 № 265,267. /затв./
117. "Другъ" Кишиневъ. 1914 №№ 105,114,116. /затв./
118. "Еврейская Хроника" Кишиневъ. 1912 №№ 43,44 /заар/.
119. "Екатеринославское Утро". Катеринослав. 1914 № 848 /затв./
120. "Кіевлянинъ" Київ. 1913 № 266 /затв./
121. "Кіевская Мысль" Київ 1913 № 269 /затв./
122. "Маленькія Одесскія Новости". Одеса 1913 № 2 /заар./
123. "Маленькія Одесскія Новости". Одеса. 1914 № 189 /знищ./
124. "Мѣстная Жизнь" Кишиневъ 1913 № 3 /заар./
125. "Набатъ" Одеса. 1913 № 66 /заар./
126. "Наше Дѣло". Київ 1912 № 19 /затв./
127. "Новости Кишинева" Кишиневъ 1913 № 4 /затв./
128. "Новости Юга" Керчь. 1913 № 237 /заар./
129. "Одесская Копѣйка" Одеса 1914 № 11 /заар./
130. "Одесская Почта" Одеса 1911 № 891 /знищ./
131. "Одесскій Курьеръ" Одеса 1913 №№ 588,589,595,607.610, 613,622. /знищ./
132. "Одесскій Листокъ" Одеса 1912 № 244 /затв./
133. "Одесскій Листокъ" Одеса 1913 № 163 /знищ./
134. "Одесскій Листокъ" Одеса 1913 №№ 197,203 /затв./
135. "Одесскій Листокъ" Одеса 1913 № 259 / знищ./
136 "Одесскій Печатникъ" Одеса 1913 № 15 / знищ./
137. "Одесскія Новости" Одеса. 1911р. №№ 8390,8585,8599 /знищ./
138. "Одесскія Новости" Одеса. 1912р. №№ 8708, 8726, 8801, 8829 /знищ./- 8847,8853 /затв./
139. "Одесскія Новости" Одеса 1913р. №№ 8967,8981,9024,9053, 9062,9093,9107,9110 / знищ./
140. "Одесскія Новости" Одеса. 1913р. № 9140 /затв./
141. "Одесскія Новости" Одеса 1914 р. №№ 9349,9453 /затв./
142. "Одесское Слово" Одеса. 1912р. № 928 / знищ./
143. "Одесское Слово" Одеса 1913р. № 1085 /знищ./
144. "Одесское Слово". Одеса 1913р. № 1142 /заар./
145. "Последнія Новости" . Київ. 1912р. № 1870 /заар./
146. "Последнія Новости" Київ. 1913р. № 2166 /затв./
147. "Приднѣпровскій Край" Катеринослав. 1914 № 5353 /затв./
148. "Русскій Голосъ" Одеса 1912р. № 23 /знищ./
149. "Срочная Вечерняя Почта" Одеса. 1912р. № 327 /знищ./
150. "Срочная Вечерняя Почта" Одеса. 1913р. №№ 541,559,730/знищ./
151. "Срочныя Телеграммы". Додаток до газети "Утро Одессы".- Одеса 1912р. № 94 /затв./
152. "Утро" Харків. 1912 № 1772 /затв./ 1913р. №№ 1868/затв./ 1914 /заар./, 1999 /затв./,2125 /заар./
153. "Харьковскія Вѣдомости" Харків 1913р. № 1237 /заар./
154. "Харьковскія Вѣдомости"-Иллюстрированное приложеніе къ № 1777 за 1915 р. /заар./
155. "Южная Заря". Катеринослав. 1913р. № 2116 /затв./
156. "Южная Заря". Катеринослав 1914р. № 2303 /заар./
157. "Южная Копѣйка" Київ 1913р. № 1004. /заар./
158. "Южная Мысль" Одеса. 1911 р. № 99 /знищ./ 1913 № 267/заар./
159. "Южная Мысль" Одеса 1912р. № 386 /знищ./ 1913р. №№ 343, 457,472,508,544. /знищ./
160. "Южная Рѣчь" Мелітополь 1913Р. №186 /заар./
161. "Южное Обозрѣніе" Одеса 1905р. № 2984 /знищ./
162. "Южный Край" Бендеры. 1913р. № 15 /заар./
163. "Южный Край" Харків 1912р. № 11136 /заар./, 1913р. №11407 /заар./, № 11470 /затв./, № 11659 /заар/

VI.

Періодичні видання, що їх припинено під час війни 1914-1918р.р. на підставі "положеній военнаго и о чрезвичайной охранѣ".

164. "Голосъ Приднѣпровья" Черкаси, припинено 20.VII 14р.

165. "Донецкая Жизнь" Луганськ. 29.XI.14р.

166."Екатеринославская Мысль" Катеринослав. 22.УІ.15р
167."Кіевская Жизнь" Київ 6.УІ.15р.
168."Кіевскій брачный листокъ" Київ. 31.XII.15р.
169."Кіевскій Телеграфъ" Київ. 6.УІ.15р.
170."Літературно-Науковий Вістник" Київ. 17.І.15р.
171."Маяк" Київ. 31.УІІ.14р.
172."Новости Александровска" Александровскк. 7.IX.14р
173."Одесскія Новости" Одеса. 18.XII.14р.
174."Основа" Одеса. 30.І.16р.
175."Провинцiальный Голосъ" Умань. 7.XII.14р.
176."Рада" Київ. 8.УІІІ.14р.
177."Світло" Київ. 9.І.15р.
178."Слово" Харків. 24.X.15р.
179."Унзер Лебен" Одеса. 7.УІ.15р.
180."Южная Жизнь" Київ. 19.XI.14р.
181."Ялтинская Жизнь" Ялта 29.XII.16.

УІІ.

Українознавча література, що її видано за кордоном, яка була заборонена російськ.цензурою.

182.Андреев, Л. -Початки релігії. Переклав Микола Залізняк. /б.м.в./ 1915. 46+/2/ стрн. /Партія Українських соц.револ./.

183.Бартошевскій Іоанъ.- Нови проповѣди празнични, Львов, 1906. /4/+ 189 + /2/ стрн.

184.Бартошевскій Іоанъ - Проповѣди недѣльни для сельскаго народа. 2 доповнене виданне. Львовъ, 1900. /3/+415+/3/ стрн.

185.Б а х А. -Цар-голод. Видане 2. 1915. 71+3 стрн.

186.Б а х А. -Економічні нариси. Переклав Микола Залізняк. Видане ІІ. 1915 /2/+194+4/ стрн.

187.Брінк,Ван ден - Важне питанне. Софія.1915. 13+/3/ стрн. /Укр.соц.демокр. № 5/.

188.Вайт Е.Т. -Дорога до Христа. Видане міжнароднеї видавничої спілки в Гамбурзі ... 1914 156+/2/ стрн.

189.Василенко Л.-Світова війна.1915. 21+/3/ стрн.

190.Вістник союза визволення України. Видае і відповідае за редакцію Омелян Бачинськии. Рік ІІ ч. ІІ-12. Відень,март 1915. 24 стрн.

191.Винниченко В.- Честность съ собой /повѣсть/.Мюнхенъ,Лейпцигъ. 1914. /2/+ 349 стрн.

192.Волховскии Ф. -Казка про неправедного царя /як він до розуму прийшов і яку людям пораду дав/. ІІ укр.видане /б.м. і р. в./ 38+ /3/ стрн./Парт.Укр.соц.револ./

193.Волховський Ф. -Казка про салдатську душу. ІІукр. видане в перекладі Миколи Залізняка 1915. 13+ /3/ стрн./Парт. укр.соц. револ./

194.Волховський Ф. - Як мужик став довжником у всіх. /Казка/. 1915. 29+/3/ стр./Парт.Укр. соц.револ./

195.Дікштайн С. -Хто з чого живе. 1915. 26÷ /2/ ст./Парт.Укр. соц.револ./

196.Драгоманів Михайло - Віра і громадські справи. 1915.13÷/3/ стрн./Парт.Укр.соц.револ./

197.Драгоманів Михайло - Листи на наддніпрянську Україну.II видане. 1915. 114÷ /3/ стрн. /Парт.Укр.соц. револ./

198.Драгоманів Михайло - Рай і поступ. 1915. 72÷/3/ стрн. /Парт. Укр.соц.револ./

199.Драгоманів Михайло -Старі хартії вільности. 1915. 80÷/2/ стр. /Політична бібліотека/.

200.Драгоманів Михайло -Чудацькі думки про українську національну справу. 1915. 121 ÷ /3/ стрн. /Парт.Укр. соц.револ./

201.Житловський Х.-Соціялізм і національне питання. 1915.68÷/4/ стрн. /Парт.Укр.соц.револ./

202.Залізняк Микола - Самостійна Україна -несоціялістичне гасло. 1915. 12÷ /2/ стрн. /Парт.Укр.соц.револ./

203.Залізняк Микола. Українці, Росія и війна /замітки и матеріяли/ 1915. 40÷ /4/ стрн. /Парт.укр.соц.револ./

204.З великої европейської війни з ілюстраціями і урядовими списом убитих і ранених жовнірів-Русинів. Ню-Йорк. 1915. 107÷ /21/ стрн.

205.Запорожець. - Календар для народа. на 1914 рік.Коломия./34/÷ ÷261÷/11/ стрн.

206.Захалявна книжочка. Видали полонені Українці табору Вецляр. Вецляр 1916 62 стрн.

207.Ілюстрований календар "Канадийського Русина" на переступний рік 1916. Вінніпег, Ман. 1915 XL ÷ 206÷ /2/ стрн.

208.Ілюстрований календар сирітського дому для Американських Русинів на рік 1915. /34/÷35÷264÷/8/ стрн.

209.Кавтський Карл - Національна держава, імперіялістична держава і союз держав. Переклад з німецького з додатком: Соціялізм,завойовницька політика,патріотизм і націоналізм. Написав Дмитро Сметанка. 1915. 93÷ /3/ стрн. /Парт.Укр.соц.револ./

210.Кавтський Карл -Національність і інтернаціональність. 1915. 54 ÷ /4/ стрн. /Парт.Укр.соц.револ./

211.Козоріс Михайло - Діточе свято. Сценічний образок в 2 діях. Львів, 1914. 15÷ /1/ стр. /Видане Укр. педагог товариства/.

212.Кульчицький Людвік - Федералізм і соціялістична політика.Переклав з польського за дозволом автора М.Миколайченко. 1915. 39÷ /5/ стрн. /Парт.укр.соц. револ./

213.Лебедова Віра.-Вінок на могилу Тараса Шевченка.Діточа с[illegible]а в 2 видолонах.Львів 1914. 8стр./Видане Укр. педагог.тов./

214.Левицький Євген, Д-р -Листи з Німеччини. Відень 1916. 49÷/I/ стрн. /Видане Союза Визволення України/.

215.Лепкий Богдан - Про Шевченків Кобзар.Львів,1914. /2/÷ 64 стрн.

216.Лібкнехт Вільгельм. - Чи Европа має скозачіти. Слово остороги до німецького народу. 1915. 57÷/3/ ст. /Парт.Укр.соц.револ./

217.Лозинський Михайло- Утворення українського коронного краю в Австрії. 1915 /4/÷75 ÷/2/ стрн. /Політична бібліотека/.

218.Лукіянович Денис. - Про жите Тараса Шевченка.Львів 23 ÷ /I/ стрн.

219.Лукіянович Денис -Про Шевченкові твори Львів. 23÷ /I/ стрн.

220.Ляссаль Ф. -Про суть конституції. III укр.вид. в перекладі Івана Франка 1915. 44 стрн. /Парт.Укр.соц.револ./

221.М.К. -Русалка Дністрова. Сценичний образок в 2 діях. Написала К.М. Львів 1914.8стрн. /Видане укр.педагог.товариства/.

222.Михайленко М.- "Визвольні маніфести" російського уряду в теперішній війні. 1915. 29÷/3/ стрн. /Парт.Укр.соц.револ./

223.Михайленко М. -Росія й Україна. З приводу теперішньої світової війни. 1915. 48÷ /4/стрн. /Парт. укр.соц.револ./

224.Міцкевич Адам. - .Історична драма з р.р. 1831-1832. З додатком життєпису А.Міцкевича та вибору його поезії у перекладі на українську мову. Видав д-р Іван Франко. Львів, 1914. /4/÷У÷ІХІІ÷ ÷224 стрн.

225.Молода Україна. Часопис української молодіжи. Рік І ч.І. Січень 1900. Львів,1900.44ст.

226.Назарук Осип Д-р - Що се є: суспільні кляси,боротьба кляс,буржуазія,пролетаріят,капіталізм і організація. Видане ІУ .1915. 29 ÷ /3/ стрн. /Парт.укр.соц.револ./

227.Національна справа, інтернаціоналізм,імперіялізм і соціялізм. Збірка статей К.Реннера и О.Гаммера. 1915. 104 ÷ /4/ стрн./Парт. Укр. соц.револ./

228.Наша пісня. Вецляр 1916. 33÷ /I/ стр. /Видання Союза Визволення України/.

229.Пернерсторфер,Енгельберг.- Про новітній націоналізм. 1915. 12÷/4/ стрн. /Парт.укр.соц. револ./

230.Реннер,Карл Д-р - Нація як правна ідея і інтернаціонал. 1915. 29÷ /3/ стрн./Парт.укр. соц.револ./

231.Реннер,Карл - Проблеми сходу. /Національне питане на сході/ 1915. 43÷/5/ стрн./Парт.Укр.соц.революц./

232.Ручка,Юрій -Російські соціялісти і теперішня війна. З перед мовою Миколи Залізняка: Українці,Росія й війна. 1915. 98 ÷ /4/ стрн. /Парт.Укр.соц.революц./

233.Рюминський В. - Повстане селян в Англії. II укр.вид.в перекладі Миколи Залізняка /с.р.в/ 25÷ /4/ стрн. /Парт.Укр.соц.революц./

234.Савойка Теодор.- Науки на неділі. Други наклад. Жовква.1913 /4/ ÷ 667 ÷ У стрн.

235.Стефановичъ,Романъ - Самостойна Украина. Водповѣдь на ст.п. з. "Українська держава", помѣщену в 67 ч. "Буковина" Львовъ. 1900. 27 ÷ /I/ стрн.

236.Талін Борис - Хто як панував над московським народом. Дуже цікаве оповідане про Росію. Переклав Микола Залізняк. Львів,1914. /I/ ÷ 80 стрн.

237.Томашівський С. - Галичина. Політично-історичний нарис з приводу світової війни. Видане II. 1915. 32 стрн. /Політична бібліотека/.

238.Українська Галичина - окремий коронний край. 1915. 17÷ /3/ стрн. /Парт.Укр.соц.революц./

239.Федик,Теодор - Пісні про Канаду і Австрію. У побільшене і поправлене видане. Вінніпег,Ман. 1914 190÷/2/ст

240.Франко Іван -Темне царство. Студія з приводу Шевченкових поем: "Сон і Кавказ". Львів,1914. /I/ ÷ 47 стрн

241.Чи є тепер панщина. Оповідане. 1915, 36 стр./Парт.Укр.соц. революц./

242.Чубатий М. -Митрополит Іпатій Потій. Апостол церковної єдности. / В 300-літний ювилей его смерти/ Львів 1914. /I/ ÷ 95 стрн.

243.Шашкевич,Маркіян і Головацький Яків.- Твори. Видане II. /З додатком творів Івана Василевича і Тимка Падури/. Львів.1913 /4/ ÷ 456 стрн.

244.Швачка В.-Чому позичали віру. II видане 1915. 17÷ /3/ стрн /Парт.Укр.соц.революц./

245.Шевченко Тарас.- Історичні поеми. Зі вступом і примітками Дмитра Николишина. Коломия, 1914 /3/÷III ÷ ÷LVI ÷ 26 стрн.

246.Шевченко Тарас - Кобзар./вибір поезій/. Випуск I. Відень. 1915. XXXI ÷ /I/ ÷ 157 ÷ /I/ стрн. ÷ I портрет.

247.Шептицький Андрій,Митрополит.- Канадийським Русинам.Жовква, 1911. /I/ ÷ 93 ÷ /2/ стрн.

248. Batchinsky, Eugène. Musées ukrainiens. Lausanne.1916. 12p.

249. Fédortchouk, Iar. Le réveil national des Ukrainiens. Paris. 1912. 46+1 p.p.

250. Ceheiskyj, L, Dr. Der Krieg, die Ukraina u. die Balkanstaaten. Im Anhang: Die Beziehungen der Ukraina zu den Balkanvölkern u. die Aufrufe des Bundes zur Befreiung der Ukraina. Wien. 1915. 53 S.

251. Donzow, Dmytro. Die ukrainische Staatsidee u. der Krieg gegen Rußland. Berlin. 1915. 68 S.

252. Kadzielski, Stanislaw. Kiew-Sibirische Erlebnisse von 1892 bis 1900 u. die 24 tägige Komödie des Kiewer Kriegsgerichts mit 39 sog. politischen Verbrechern im Sommer 1894. Zürich 1905. 280 S.

253. Lewicky, Eugen, Dr. Ukrainer u. die Interessen Deutschlands. Rede, gehalten am 7 Mai 1915 im grossen Wagner-Saal zu München. Berlin 1915. 65. S.

254. Puluj, I., Hofrat Dr., Ukraina u. ihre internationale politische Bedeutung. Wien. 1915. 41 S.

255. Rudnyckyj, Stephan, Dr. Ukraina u. die Ukrainer. 2. Aufl. Berlin. 1915. 48 S.

256. Stahl, P. S. Maroussia. D'après la légende de Marko Wovzok (!) Paris. II + 314 p.p.

257. Wade, Mary Hazelton. The little Russian. London. 96 p.

258. Цехелски, Лонгинъ. Украинство то нѣмска интрига ли е? Отговоръ на на русофилитѣ. Я. Романчукъ и др. Н. Бобчевъ. София. 1915. III + 1 стр.

Література, що її було заарештовано, але арешти знято по суду.

І. "Агрономическій Журнал". Харків. 1914. № 2.
2. "Екатеринославское Утро". Катеринослав, 1914 № 757.
3. "Колючки". Харків, 1913 № 9
4. "Маленькія Одесскія Новости". Одеса, 1913 №№ 68, 80.
1914 № 254.
5. "Нагайка". Харків. 1915 № 4.
6. "Настоящее Жало". Харків, 1914 № 8.
7. "Одесскій Листокъ" Одеса. 1913 № 99.
8. "Одесскій Понедѣльникъ" Одеса, 1913 № 3.
9. "Одесскія Новости". Одеса, 1913 №№ 8975, 9009, 9050, 9150.
10. "Одесскія Новости". Одеса, 1914 №№ 9257, 9332, 9337, 9453.
11. "Основа" Одеса, 1915 № 3
12. "Русская Правда". Катеринослав, 1914 № 2332.
13. "Слово Истины". Одеса, 1914 № 47.
14. "Сніп". Харків. 1912 № 41.
15. "Срочная Вечерняя Почта". Одеса, 1912 № 214
16. "Утро". Харків, 1913 №№ 1905, 2076, 2097, 2110.
17. "Утро". Харків. 1914 №№ 2288, 2573.
18. "Хліборобъ". Харків, 1916 №№ 5-6; 7-8.
19. "Южная Заря". Катеринослав. 1913 № 2042.
20. "Южная Мысль". Одеса, 1913 №№ 406, 627, 640.
21. "Южный Край". Харків, 1913 №№ 11813, 11901.
22. "Южный Край". Харків, 1914 № 12010.
23. "Dziennik Kijowski" Київ, 1913 № 330.
24. "Шевченко Т. Кобзарь. В редакції В. Доманицького. Київ 1914. Видавниче т-во "Криниця".
25. "Южно-Русскій сельско-хозяйственный календарь на 1915 годъ. Изданіе журнала "Хліборобъ". Безплатное приложеніе къ журналу "Хліборобъ" на 1915 годъ. Харків. 1915. Тип. Бенинъ.

(Складено на підставі матеріялів "Книжной Летописи" за 1913-1917 р.р.)

- : - : - : - : - : - : - : -

З нових поступлень до Кабінету Бібліотекознавства /з I/X - I/XII 1925 р./

1. Дмитриев, М. -Техника книги. М. 1925.
2. Бетгер Е. -Десятичная система библиографической классификации. Ташкент. 1925.
3. Балика Д. -Бібліотека в минулому. Київ. 1925.
4. Библиотечная активная работа. Под ред. Хлебцевича. М. 1925.
5. Петровский М. -Принципы и методы клубной работы. М.
6. Бергман С. -Опыт методики клубной работы. Л. 1925.
7. Матеріяли до української бібліографії. т. I-III Львів 1909-11
8. Временникъ общества друзей русской книги. I. Парижъ. 1925.
9. Красный Библиотекарь. 1925 № 9, 10.
10. Рулін, П. -"Ucrainica" по давніх російських часописах. К. 1925.
11. Биковський Е. -Бібліотечна справа в Чехословаччині. К.

12. Куфаєв М.М. - Книга, як поняття и предмет науки та бібліографія, як документальна наука про книгу. К. 1925.
13. Маслов С. - Комітет для опису видань, що вийшли на території України в XVI-XVIII вв. К. 1925.
14. The Library Association Record. 1925. №№ 9-11.
15. Fellows. Cataloguing Rules. - New-York. 1922.
16. Sayers, B. Introduction to the Library Classification, L. 1922.
17. Baker, E. The public Library. London. 1924.
18. Schottenloher, K. Flugblatt u. Zeitung. Berlin. 1922
19. Milkau, F. Zentralkataloge u. Titeldrucke. Leipzig. 1898.
20. Diez, H. Das Zeitungswesen. Berlin-Leipzig. 1919.

- : - : - : - : - : - : - : -

Грошове справоздання

Редакції.

На видавничий фонд "Бібліотечного Журнала" зложили в серпні-листопаді 1925р.: П.Терлецький -50 коп., Г.Біла - 50 коп., Н.Делуцька 50 коп., Е.Косинський 50 коп., К.Тумковська 50 коп., Н.Балинська 50 коп., В.Чехівська 20 коп., Ф.Максименко 50 коп., Н.Іванець 50 коп., Г.Барзілович 50 коп., Л.Грузиненко 50 коп., О.Карпінська 50 коп., К.Масляникова 50 коп., Б.Зданевич 50 коп., М.Ясинський 1 карб., Н.Піскорська - 50 коп., О.Піскорська 50 коп., Н.Козель 50 коп., Г.Вовк 50 коп., З.Дурдуківська 50 коп., Л. і В.Маяковська 1 карб., Л.Губська 50 коп., П.Житецький 50 коп., М.Сагарда 50 коп., Н.Кравченко 50 коп., Л.Бондаренко 50 коп., П.Нестеровський 50 коп., Х.Араджіоні-50 коп., Ліна Араджіоні 50 коп., О.Бродовська 50 коп., О.Чолганська 50 коп., Е.Сімашкевич 50 коп., О.Ляшенко 50 коп., Л.Грузиненко зложила невитрачену решту із грошей, зібраних на подорож, в сумі 1 карб.80коп. ВСЬОГО 19 карб. Поквітовано в ч. 2-3 "Бібліотечного Журнала" - 17 карб. 55 коп. - разом 36 карб. 55 коп.

Витрачено: Восковий папір 9 карб., копірка і окладинка для 1 і 2-3 чисел "Б.Ж." - 3 карб., друкарщиці за 4-5-те число "Б.Ж." - 9карб.90 коп., копірка 52 коп., картон для окладинки 45 коп., палятурщикові за брошурування 50 коп., друкарщиці за 6-7-ме число "Б.Ж." - 13 карб.60 коп., копірка 80 коп., картон для окладинки 20 коп., - всього 37 карб. 97 коп.

Редакція користується цею нагодою для того, щоби висловити подяку всім товаришам, котрі допомогли своїми пожертвами. З"окрема належить подяка Адміністрації В.Б.У., що не одмовляла Редакції ні допомоги, ні сприяння, де воно було потрібне.

Бажаючи поставити видання на більш певний грунт, Редакція на початку грудня ц.р. звернулася до співробітників В.Б.У. з таким закликом:

"Редакція "Бібліотечного Журнала" випустила протягом 9-ти місяців 7 чисел в 4-х зшитках. За той час зібрано на видавничий фонд 34 карб.75 коп. Досвід показав, що один зшиток розміром коло 60 стор., то-то коло 3-х аркушів друку, відбитий в 5-и примірниках, коштує коло 14 карб.

Хто перечитував наш журнал, той навряд заперечуватиме твердженню, що це видання, не вважаючи на свою зовнішню скромність, по своєму характеру може відограти ролю не тільки у внутрішнім житті ВБУ, але й на ширшій арені. З першого ж числа "Бібліотечний Журнал взяв такий тон і напрям, які підносять його понад міру домашнього видання, призначеного для виступів початкуючих письменників, надають йому значіння поважного знаряддя для вивчення проблем бібліотекознавства в рамах ВБУ, та по за межами нашої бібліотеки. Очевидно, що "Бібліотечний Журнал", борючись за таке місце, не забував і не забуватиме того, що він повинен служити в першу чергу справі літературного виховання тих із нашого колектива, що не виступали ще на ширшім полі і хотіли би на початку попробувати свої сили перед обмеженим кругом читачів.

На жаль "Бібліотечний Журнал" не мав досі твердої і певної" матеріяльної бази, чим і пояснюється нерегулярний вихід журнала, бо літературного матеріялу, як показує портфель редакції, набірується стільки, що можна було би випускати один зшиток на місяць. Редакція думає, що треба було би в інтересі справи гарантувати "Бібліотечному Журналові" твердий місячний бюджет в розмірі 15кар. і тому звертається до всіх тих Товаришів, кому дорогий наш орган, з закликом забезпечити журналові правильний щомісячний даток. Сподіваючись, що більшість членів нашого колективу відозветься на прохання Редакції, думаємо, що згадану суму в 15 карб. можна буде зібрати, коли кожний підпише приблизно по 6 копійок з одного червінця своєї місячної платні. Бажано було би збирати гроші пятого числа кожного місяця, даючи Редакції таким способом, як би авано на видання чергового числа."

Відозвавшись на це, співробітники підписали суму в 22 карб. 05 коп. Оцінюючи цей факт, як знак того, що видавання "Бібліотечного Журнала" справді відчувається, як річ вчасна і потрібна, Редакція доложить всіх з"усиль до того, щоби поставити наш орган на відповідну височінь і що до змісту, і що до зовнішнього виконання, і обміркує в найблищшім часі можливі форми розширення нашої видавничої справи взагалі.-

Редакція "Бібліотечного Журнала".

Грудень 1925 року.

- : - : - : - : - : - : - : -